

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Adam Tichánek

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Textařská alter-ega rappera Jamese Colea

Bakalářská práce

2024

Adam Tichánek

Univerzita Pardubice

Studijní program: Historicko-literární studia

Fakulta filozofická

Forma studia: Prezenční

Akademický rok: 2022/2023

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Adam Tichánek**

Osobní číslo: **H21081**

Téma práce: **Textařská alter-ega rappera Jamese Colea**

Téma práce anglicky: **Lyrical Alter-egos of Rapper James Cole**

Jazyk práce: **Čeština**

Vedoucí práce: **Mgr. Jiří Studený, Ph.D.**

Katedra literární kultury a slavistiky

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce podrobí analýze různé podoby lyrického subjektu a specifických narativních identit v písních a dalších textech českého rappera Jamesa Colea během celé jeho kariéry. Postup bude chronologický, zároveň práce nabídne přehled hlavních motivů a tematických celků v autorově tvorbě, to vše s ohledem na alternace lyrického vědomí, jak se odrážejí v Coleově jazyce, respektive charakteru vyprávěných příběhů. Metodologickou základnu tohoto zkoumání představuje koncepce literární kultury jako živého, pluralitního a interkulturního, intermediálního procesu v průsečíku aktuálních forem scénické inscenace poezie, od autorských čtení až ke slam-poetry. Přihlédnuto bude rovněž ke kritické recepci rapperovy tvorby, včetně alespoň základní reflexe jeho mediálního obrazu. Součástí práce může být případný rozhovor s autorem týkající se právě jeho lyrických subjektů.

Seznam doporučené literatury:

ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha 2014.

ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Praha: 2003. Scholares.

JIRÁČEK, Pavel. *Lyrický rytmus: o spojení zvuku a smyslu ve verši*. Brno 2007.

VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Praha 2010.

518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. Praha 2011.

ZEMAN, Ladislav Poeta. *Českej rap*. Praha 2022.

POSPÍŠIL, Jan. \textit{Hip hop jako kulturní styl, jeho specifika a vliv na teenagery} [online]. České Budějovice, 2008 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ftqjd2/>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta.

BARNOVÁ, Daniela. *Subkultury české mládeže se zaměřením na městskou subkulturu hip hop*. 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, HTF – Katedra učitelství.

CULLER, Jonathan D. *Teorie lyriky*. Praha 2020.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Prohlašuji:

Práci s názvem Textařská alter-ega rappera Jamese Colea

jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Adam Tichánek

Anotace

Práce je věnována lyrickým subjektům v textech Jamese Colea se zaměřením na alter-ega, která na svých albech používá. Postihuje období od prvních zvukových záznamů interpreta po rok 2018. Zabývá se vlivem slam poetry na hiphopovou lyriku.

Klíčová slova

Hip hop, Poezie, Alter-ega, Slam poetry, Lyrika, Literární kultura, Populární kultura

Title

Lyrical Alter-egos of Rapper James Cole

Annotation

The thesis is devoted to the lyrical subjects in James Cole's lyrics, focusing on the alter-egos he uses on his albums. It covers the period from the artist's earliest audio recordings to 2018. It examines the influence of slam poetry on hip hop lyricism.

Keywords

Hip hop, Poetry, Alter-ega, Slam poetry, Lyrics

Úvod	1
1. Základní pojmy	3
1.1. Umělecké jazykové prostředky	3
1.2. Co je to Hip-Hop?	4
1.3. Hip-hop a jeho spojení se Slam poetry	5
2. Stylově formující období a Supercrooo	6
2.1. Nádech/Náš Cíl (2001)	6
2.2. Frekvence P.H.A.T. (2002)	9
2.3. <i>Toxic Funk</i> (2004)	11
2.4. České kuře: Neurofolk (2005)	15
3. James Cole je Kapitán Láska (2009)	17
4. Halucinace Ze Třetího Patra (2010)	21
5. John Vegabomb a Moby Dick (2011-2013)	31
5.1. John Vegabomb (demo 2011)	31
5.2. Moby Dick (2013)	40
6. Stanley Kuffenheim (2018)	50
Závěr	61

Úvod

James Cole, vlastním jménem Daniel Ďurech, je český rapper, textař, hudebník a výtvarník, využívající ve své hudbě mnohé přezdívky a alter ega. Narodil se 20. 2. 1984 v Brandýse nad Labem, později se přestěhoval do pražského Žižkova. Díky obchodu s hudebními nosiči svého otčima se brzy dostal k různým žánrům hudby, kterou si zamiloval. Jak sám v rozhovorech uvádí, začínal na metalové hudbě a hip-hop jej tehdy neoslňil. Když později díky tehdejší pražské scéně, kterou tvořila uskupení jako Chaozz nebo PSH, objevil místní scénu, začal ještě pod jménem PHAT s kolegou Hugo Toxxem pracovat na prvních skladbách ve společném uskupení K.O. Kru. Toto uskupení odpovídalo hudebním i textovým normám doby a dlouhého trvání nemělo. Změna však přišla v roce 2004, kdy přichází stejná dvojice, tentokrát pod jménem Supercrooo. Takto, Ďurech již pod jménem James Cole, zažili velký komerční úspěch. Sám Cole nyní po letech vzpomíná na tehdejší scénu jako rychle přesycenou: „*Myslím, že v podstatě jen já a Bauch (Hugo Toxxx) jsme to nějak zvládli dělat dál, zbytek té scény, co začínal s náma, de facto vyšuměl.*“¹ Na tehdejší scénu přinesli tehdy moderní pohled na práci s hudbou, ale především s jazykem, který začal být mnohem útočnější s anglickými frázemi. Jako duo spolu nahráli do roku 2007 ještě další 4 desky, žádná z nich však neměla tak silný ohlas jako jejich debut.

Možná i proto se jejich cesty rozcházejí a James Cole přichází se svým sólo projektem. Specifikem už od počátku kariéry jsou jeho alter ega. Každé album má své vlastní já a lyrický subjekt se dle toho i chová. Jeho práce s obsahem i motivy je odkázaná na nositele příběhu, který album vypráví. Kromě lyrického subjektu se měnil i přístup autora k postupům a kompozici. I když dokáže do svých alb vnést textové trendy daného období, stále nechává prostor pro své specifické fráze a komentáře. Sám sebe nyní vidí jako fotra české scény a v jeho textech ona snaha o výchovu scény zejména v posledních letech je patrná. Sám říká: „*Dnešní mladí kluci do toho jdou s tím, že často viděj, co funguje, a přebírají určitý šablony a receptury jiných a málokdy do toho dávají něco ze sebe, v tom mi to někdy přijde prázdný.*“²

Na českou rapovou scénu, i světovou scénu rapu nebo i na konkrétní osobnosti tohoto subžánru případně jejich dílo již práce vznikly. Daniel Ďurech však zůstává v pozadí akademického zájmu i přes jisté textové kvality, které může jeho tvorba nabídnout. Kulturní dopad Jamese Colea je však jasný a po textové stránce chválený až vyzdvihovaný.

¹ <https://refresher.cz/149468-James-Cole-Zavedli-jsme-slovo-d-vka-v-ceskem-rapu-Nik-Tendo-me-inspiroval> [cit. 2024-02-09].

² Tamtéž. [cit. 2024-02-09].

Tato práce si klade za cíl chronologicky analyzovat dílo Jamese Colea skrze vývoj jeho lyrického subjektu a práci s alter egy a také tématicky a obsahově rozebrat jeho textovou práci, od jeho tvůrčích začátků, po rok 2018, kdy vyšlo poslední lyricky výrazné album. Zároveň nabídne přehled hlavních motivů a tematických celků v autorově tvorbě, to vše s ohledem na alternace lyrického subjektu, jak se odrážejí v Coleově jazyce, respektive charakteru vyprávěných příběhů. Cílem je taktéž poukázat na spojení hip hopové formy poezie se slam poetry. Práce si neklade za cíl zabývat se versologickou stránkou textů, stejně tak nebude poukazovat na stránku vizuální ani hudební. Ve své práci nebudu rozebírat album *Orfeus, neboť* většina textů tohoto alba byla napsaná v angličtině a práce by tak nemohla rozebrat album jako celek. Tento text nebude přihlížet ke kritické recepci Coleových desek.

V průběhu výkladu budu vycházet z primárních zdrojů, tedy textů alb obsažených v příslušných bookletech jejichž textový obsah chci zpracovat. K rozboru a pochopení fikčního světa autora užitého v lyrice použiji knihu *Fikční světy lyriky*³ od Miroslava Červenky. Ke správnému rozboru motivů a obsahové složce mu bude především nápomocná *Teorie lyriky*⁴ Jonathana Cullera. K vysvětlení historických sounáležitostí a základních pojmů hip hopu použiju knihu *Hudba ohně*⁵. Literární kulturu mi pomůže dovysvětlit *V souřadnicích mnohosti*⁶ od Aleny Šidákové.

³ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003.

⁴ CULLER, Jonathan D. *Teorie lyriky*. Přeložil Martin POKORNÝ. Studia poetica (Univerzita Karlova). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020.

⁵ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022.

⁶ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Literární řada. Praha: Academia, 2014.

1. Základní pojmy

Pro začátek bude nutné si definovat, které obecné literárně teoretické pojmy a specifické básnické prostředky budeme v této práci používat a jak je sám James Cole začleňuje do svých textů. Taktéž bude nutné nastínit historii hip-hopu, porovnat světovou a tuzemskou scénu a zároveň specifickou poetiku hip-hopu uvést do kontextu současné literatury, respektive reflektovat kde se tyto světy prolínají nebo spojují.

1.1. Umělecké jazykové prostředky

Zde je výpis a vysvětlení uměleckých jazykových prostředků, které v práci budou probírány.

Anafora: Opakování téhož slova nebo skupiny slov na začátku veršů.⁷

Apostrofa: Básnické oslovení směřující mimo čtenáře textu, může se jednat o živé bytosti i neživé předměty.⁸

Epanastrofa: Opakování téhož slova na konci předešlého a na začátku následujícího verše.⁹

Epifora: Opakování stejných slov na konci veršů nebo vět.¹⁰

Epizeuxis: Opakování stejného slova nebo skupiny slov v jednom verši.¹¹

Eufemismus: Vyjádření, které zmírňuje, zlehčuje, zjemňuje či přikrašluje skutečnost či zdůrazňuje její pozitivní stránku. Opakem je dysfemismus (Zesilující, zhrubělé pojmenování).¹²

Gradace: Uspořádání slov nebo slovních spojení blízkého významu od nejslabšího k nejsilnějšímu (klimax) nebo opačně (antiklimax).¹³

Hyperbola: Nadsázka, vědomé přehánění.¹⁴

Inverze: Změna gramaticky obvyklého, stylisticky bezpříznakového pořádku slov.¹⁵

⁷ VLAŠÍN, Štěpán (ed.). *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s 19.

⁸ Tamtéž. s. 27.

⁹ Tamtéž. s. 92.

¹⁰ Tamtéž. s. 93.

¹¹ Tamtéž. s. 97.

¹² Tamtéž. s. 101.

¹³ Tamtéž. s. 129.

¹⁴ Tamtéž. s. 143.

¹⁵ Tamtéž. s. 158.

Lyrický subjekt: *Obraz mluvčího zprostředkovaný a budovaný lyrickým dílem, významový korelát všech jeho složek.*¹⁶

Makarónský styl: Nadměrné užívání prostředků cizího jazyka.¹⁷

Metafora: Přenášení významu na základě vnější (strukturální) podobnosti.¹⁸

Metonymie: Přenos označení na jiný objekt na základě jiné souvislosti než podobnosti označovaných objektů.¹⁹

Oxymóron: Spojení slov, jejichž význam se navzájem vylučuje.²⁰

Personifikace: Přenos vlastností a jednání živých bytostí a osob na věci a abstraktní pojmy, na přírodní jevy, rostliny, živočichy.²¹

Pleonasmus: Použití nadbytečných slov stejného nebo podobného významu.²²

1.2. Co je to Hip-Hop?

Hip-hop je subkultura (hudební, módní, životní), která má své kořeny v USA v tzv., černošské kultuře. Ta má bohatou historii a vychází z tradice otrokářských písní, která se ztvárnila do bluesové hudby a jazzu a následně do soulu a funku. Všechny tyto formy uměleckého vyjádření se k běžnému Američanovi vždy dostali skrze zprostředkovatele bílé pleti.²³ Z různých propojení těchto žánrů a zájmu o výrazné textové sdělení nakonec byl stvořen rap, specifický lyrický projev silně spjatý s hip-hopem. Texty písní tak mohly více experimentovat se stavbou veršů, prací s metrem, rýmy nebo i s tematickou výstavbou. Stejně jako u slam poetry promlouval text zejména k běžným lidem, rozebíral každodenní strasti, politické názory menšin nebo potřeby upozorňovat na projevy nespravedlnosti v soudobé společnosti.

Za zakladatele hip-hopu v podobě, jak je známá většině z nás, se považuje Clive Campbell vystupující pod jménem DJ Kool Herc.²⁴ Byl pionýrem v použití gramofonových

¹⁶ VLAŠÍN, Štěpán (ed.). *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 214.

¹⁷ Tamtéž. s. 217.

¹⁸ Tamtéž. s. 225.

¹⁹ Tamtéž. s. 227.

²⁰ Tamtéž. s. 272.

²¹ Tamtéž, s. 276.

²² Tamtéž, s. 276.

²³ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 32.

²⁴ Tamtéž, s. 32.

desek a jejich hraní přes sebe, čímž ze dvou různých skladeb vytvořil novou. Pokud jde o rapování jako formu zpěvu, jeden z prvních komerčně známých umělců, kteří lyricky velmi ovlivnili budoucí generace a dokázali rap přetvořit na médium obsahově významného sdělení, byl LL Cool J. Využil rapového freestylování a stvořil jeho pozměněním souvislý ustálený text. V textech Cool J především tematicky odkazuje sám na sebe a na jeho vlastní pohled na svět. Důležitým aspektem je kladení důrazu na chápání sebe samého jako hrdého hudebníka, který je ve svém oboru ten nejlepší. To souvisí s výrazně „machistickou“ stylizací ve většině rapu a hip-hopu. Toto chování na scéně do dnešních dní zůstalo a stalo se neodmyslitelnou součástí typického rapového projevu.²⁵

1.3. Hip-hop a jeho spojení se Slam poetry

Slam poetry je současná forma poezie, která vznikla nejspíš v 80. letech v USA. Duchovním otcem je všeobecně uznáván Marc Kelly Smith. Ten v americkém Chicagu založil tzv. Chicago Poetry Ensemble. Jednalo se o uskupení básníků a milovníků jazzové hudby, kteří se scházeli v *Get Me High Lounge* a *Green Mill Jazz Club*.²⁶ V těchto klubech Smith pořádal poetickou soutěž doplněnou o jazzovou kapelu, kdy diváci mohli svobodně zasahovat do děje soutěže a hodnotit výstupy. Slam poetry se snažila oprostít od běžných básnických konvencí a samotné básně textově i vokálně přibližovali běžné každodenní formě komunikace. Básně neměli stanovená pevná pravidla. Převážná většina sledujících i vystupujících byli běžní lidé a právě slam poetry měla běžným lidem navrátit vztah k poezii.

Karel Veselý slam poetry ve své knize zmiňuje a vysvětluje ji takto: „*Slam poetry nebo jenom zkráceně slam je otevřená literární forma, která spojuje poezii s performancí. Stejně jako neexistuje fixní způsob, jak psát poezii, neexistuje ani žádný přepis, jak ji přednášet, a proto se kreativně nekladou žádné meze.*“²⁷ Proto je důležitým aspektem Slam poetry kladení důrazu na opravdovost projevu, takže při slam recitálech dochází na křik, šepot, změny hlasu, využívání publika jako rekvizit a velkých gest. Během toho dochází k prolomení bariéry mezi přednášejícím a poslouchajícím a recitující básník může obsah své

²⁵ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022, s. 83-84.

²⁶ HRUBCOVÁ, Lucie. *Slam poetry: komparativní studie scén v České republice a Německu*. Plzeň. 2018. diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. s 5.

²⁷ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 303.

slam poetry mířit přímo do davu. Rapové performance fungují na podobný princip, kdy rapper svoji lyriku lidem předkládá živelně, často přímo mířené na publikum.

2. Stylově formující období a Supercrooo

2.1. Nádech/Náš Cíl (2001)

U začátků značného množství umělců platí pravidlo, že jsou amatérské, názoru a pohledu na umění, které tvoří, nevyhraněné. Stejně tak to bylo i u začátků Jamese Colea, kdy již v roce 1998 zakládá s Hugo Toxxxem duo K.O. Kru. Tehdy byli oba intepreti mladí a nejevili velké ambice či snahu o výraznou změnu scény. Cole tyto začátky a jejich původní podněty k tvorbě komentoval takto: „*V roce 2001 jsme s Hugem pod názvem K.O. Kru vydali první vinyl, který ještě zněl jako manifest mladého svazáckého hiphopera. Působil hrozně budovatelsky a byla z něj cítit snaha o poplatnost tomu, jak se měl správný český rap podle tehdejších pravidel dělat.*“²⁸ Pokud bychom se podívali na textovou složku komentovaného singlu, najdeme zde klasická témata hiphopové kultury. Tehdejší rapová scéna se vyvíjela a velká jména se teprve otevírala posluchačům. K.O. Kru z této rychle se rozvíjející kultury čerpali a své texty tvořili víceméně jako uvědomělou součást fenoménu hip hopu. „*V nějakém momentě jsme si začali dělat i vlastní beaty a instrumentálky, to tehdy dělal opravdu málokdo,*“²⁹ komentuje tehdejší kreativní začátky Cole. Častým tématem řady interpretů bylo vyprávění každodenních historek, nebo i úvahy nad dobře stráveným časem.³⁰ Tímto pravidlem textů své doby se držel i Cole s Toxxxem, když své první skladby dávali dohromady. Ono budovatelství a snaha scéně říct, jak na to, je z textu silně cítit už z prvních veršů.

*Pro mě rap není hobby za ty čtyry doby,
že jsou mý, že jsme MC a že mam vlohy,
položím svůj život, položím svý pivo,*

²⁸ <https://magazin.aktualne.cz/james-cole-machismus-patri-k-poloham-chlapstvi-u-raperu-je-t/r~00068aa4778d11ec8a900cc47ab5f122/> [cit. 2024. 02. 25.].

²⁹ <https://cc.cz/se-supercrooo-jsme-zmenili-zajete-poradky-z-ceskeho-rapu-ted-ale-citim-prazdno-rika-james-cole/> [cit. 2024-02-09].

³⁰ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 48.

*mý ruce, nohy nejsou nikdy mimo a to by tak hrálo,
nejsem klasik a tvůj zevl rádoby,
můj život je jak hora a mý rýmy jsou jak skoby,
zatím co hafo MC's prázdní nádoby
jsem ten, co chce víc, jsem z povětrí doby.³¹*

Právě u takovýchto textů můžeme spatřovat jisté souvislosti se slam poetry. Konkrétně v každodennosti, odstranění běžného básnického patosu nebo i ve vulgárních přímých projevech emocí. Už zde můžeme vidět náznaky budoucího lyrického vnímání Jamese Colea, především v částech textu, které velké tvrzení shodí slovní hříčkou. Karel Veselý ve své publikaci o hip-hopové kultuře píše: „*Není náhoda, že používání jazyka jako slangu obsahujícího prvky parodie či pastiše je běžné pro společenské minority.*“³² Ona parodie je velmi čitelná v pasáži spojující život a pivo. Tyto texty vlastně velmi dobře reflektují stereotypy v rapovém textu. Autor sám sebe skrze lyrický subjekt pasuje do pozice jedinečného umělce, který vnímá hudbu, kterou tvoří, jako jediný správně. On je ten, pro kterého to není jen hra, ale je to vážná věc, a tak s ní i pracuje, jako se způsobem vysvětlení svého názoru. Přesto však si text pohrává i s humorem. U hip hopových textů se často střetáváme s prolomením 4. stěny, kdy text sám sebe začne popisovat, tedy jde o textovou metaúroveň. Jedná se o projev rapperského vychloubání, kdy autor textu umocňuje v posluchači/čtenáři pocit, že právě on s lyrickými nástroji pracuje nejlépe. Text se z velké části zabývá i tematikou marihuany a jejího užívání. Ta pro svět rapu vždy byla velkým tématem a společenským pojítkem.³³

*Zmaštěnej jak sádlo, píšu tydle rýmy,
žádný šprýmy kouříme unikátní pálo,
to jsou ty promodely co stačí málo,
abys pochopil, cos urolil za to stálo,
že lepší než kupovat si jointy je pěstovat svý,*

³¹ K.O. Kru. *Nádech, Náš cíl* [zvukový záznam na CD]. Praha: P.A.trick records, 2001.

³² VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s.271.

³³ Tamtéž, s. 177.

v Praze však není žádné pole, každé ví,
hledám svou vlastní cestu tímhle světem
s rapem, jointem, stříbrem a černým molotovem.³⁴

Rapové písně často platily jako *vzdor proti nespravedlivému společenskému řádu*.³⁵ Tento společenský boj rap dokazoval právě svými texty o hledání vlastní cesty. Taková cesta je představována jako složitá a k umocnění příslušného pocitu dopomáhá i motivický výčet v závěru ukázky. Joint představuje onu marihuanovou kulturu, tak úzce s rapem spjatou. Stříbro může být vícevýznamový motiv. První význam může být symbol peněz a platidla. Zadruhé může být symbolických představením hiphopové módy, pro niž jsou řetězy z drahých kovů signifikantní. Karel Veselý v publikaci *Hudba ohně* propojení rapu a specifické módy komentuje takto: „*Rapperova indetita není kvalitativně odlišná od módních doplňků, jako jsou řetězy nebo boty Adidas*“³⁶ Černý molotov je taktéž význačný motiv textu. Molotov je totiž samozřejmě zbraň a symbol revolucí. Druhý a zajímavější výklad však přichází s informací, že Molotow je značka sprajové barvy. To Coleův text spojuje s dalším výrazným prvkem kultury hip-hopu, a to jsou graffiti. To má kromě uměleckého významu i smysl teritoriální. Podle Karla Veselého se jedná o *vymezování prostorových teritorií v rámci městské džungle, tvoření alternativních map*.³⁷ Zároveň Vladimír Merta ve *Zpívané poezii* píše: „*Generace si vytváří vlastní míru tolerance k jevům mimo „normu“ - k drogám, asociálním výstřelkům, magii, moci, smrti.*“³⁸ To je z ukázky celkem jasně patrné. James Cole těmito verši poukazuje na fenomény soudobé scény, tak typické pro tehdejší hip-hopovou kulturu a nastiňuje tím vnímání světa a života tehdejší mladé generace. Vladimír Merta psal o mladé generaci 80. let a undergroundové scéně své doby, nicméně právě český underground měl na počátky českého hip-hopu zřejmý vliv díky osobnostem jako Lesík Hajdovský, který s rapem pracoval.

³⁴ K.O. Kru. *Nádech, Náš cíl* [zvukový záznam na CD]. Praha: P.A.trick records, 2001.

³⁵ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 67.

³⁶ Tamtéž, s. 305

³⁷ Tamtéž, s. 304

³⁸ MERTA, Vladimír. *Zpívaná poezie: úvaha vzniklá za pochodu v letech 1982-84*. Impuls (Panton). Praha: Panton, 1990.

2.2.Frekvence P.H.A.T. (2002)

Tento projekt je vlastně samostatně stojícím sólo albem mezi pracemi s Hugo Toxxxem. Jedná se o jediné sólové album, které Cole stvořil před Supercrooo.³⁹ Sám se k odůvodnění, vyjádřil takto: „*Sólo dráhu jedu jednak, protože Hack měl maturitu a jednoduše to nevypadalo, že by se něco mělo dít a já jsem chtěl na věcech dělat. Tak jsem na nich dělal a je tu moje LP.*“⁴⁰ Jeho lyrická složka se s minulostí i budoucností střetává. Minulost zastupují texty popisující scénu a život na ní.

Vedle toho Cole přichází s pro něj v tomto časovém úseku tvorby velmi specifickým prvkem, a to vměstňávání urážek do textů. Toto urážení společnosti a světa však není motivické, ale jsou nosnou myšlenkou celého textu. Tuto formu rapu později právě se Supercrooo přeměnil do finální podoby. Jednotlivé urážky tvoří komplex skladby, která se pak stává celá silně subjektivně kritickou, neskrývající svůj nesouhlas nebo i nenávist vůči rozebíranému tématu. Texty v sobě nesou reflexy života a jeho plynutí. Proto není divu, že jedním z nejčastějších témat jsou vztahy se ženami. James Cole se netají svým složitým soužitím s opačným pohlavím a vyjadřuje se k tomuto tématu takto: „*Je pravda, že jsme s Hugem do českého rapu agresivitu vůči ženám přinesli. Rap totiž spočívá v tom, že spoustu věcí neproblematizuje. Zlaté řetězy, zuby, auta nebo děvky jsou základní totemy žánru, které by ale měly fungovat jenom jako průhledné sloupy, aby nebylo vidět, že na nich ta hudba stojí.*“⁴¹

Chtěj dělat fotky, bejt slavný

vidět celej svět hlavu plnou iluzí

*a kromě nich nic v ní.*⁴²

Text Modelky je ideálním příkladem tehdejší Coleovi lyrické formy. Nacházíme zde formální zpracování, které Cole už dokázal předvádět dříve. Text začíná neutrálně, téměř až pozitivně, ale pointa na konci nám představí skutečný pohled na věc. Obsah textu se tak mění z neutrálně reflektivního na kritický.

³⁹ <https://jamescole.eu/bio/> [cit. 2024-04-09].

⁴⁰ <https://www.phatbeatz.cz/k-o-kru-kam-vede-jejich-vyp-len-cesta> [cit. 2024-02-09].

⁴¹ <https://magazin.aktualne.cz/james-cole-machismus-patri-k-poloham-chlapstvi-u-raperu-je-t/r~00068aa4778d11ec8a900cc47ab5f122/> [cit. 2024-05-09].

⁴² COLE, James. *Frekvence P.H.A.T.* [zvukový záznam]. Praha. Terrorist? records, 2002.

*Buchty mladý a naivní, neví, jak to chodí,
pak přijde nabídka a jim to přijde kurva dobrý.
Nenechaj si poradit a věděj jen to svý,
nenechaj si poradit, pak makaj zadnicí.
A skončej jako děvky, fetujou, je to zlý,
nebo se v Blesku dozvíš, že sou mrtvý.⁴³*

Ona hyperbola v závěru podtrhuje atmosféru textu a jeho kritiku jazykově podporuje. Následně text přechází do další pasáže, zde už je silně kritický a útočný. Nejen obsahově, ale autor se obrací na kritizovanou látku skrze vulgarismy. To krom umocnění emocionalitu textu přidává i na intenzitě vyřčených pohledů. Autor taktéž odkazuje na realie ze skutečného světa, čímž nám poskytuje indicii, že lyrický subjekt se nachází v našem skutečném světě. Zároveň autor nevyužívá skutečného světa pouze jako prostředku k vykreslení světa textu, ale užívá jej jako perfektní příklad k popisu kritizovaného společenského problému. Tato forma textů může obsahově připomínat práci autorů, kteří tvořili tzv. „Energii nespokojenosti“. Petr Hruška píše, že tito autoři: „*nacházejí poezii v každodenní lidské existenci, v jejích nejvšednějších úkonech, situacích a dějích, ukrývajících vzkazy o lidském dramatu, životní tíze i neutuchající snaze vyvzdorovat na ‚námaze reality‘ svou lidskou důstojnost i záblesk krásy jako svědectví o neznámé, nezměřitelné moci života.*“⁴⁴ James Cole se svými texty pracuje velmi podobně a není tomu tak jinak obecně v rapových textech, tak často zaměřených na těžký život na ulici a podobné.

*Chlápci, co v tom jedou, sou slizký
tak to bylo, je a bude vždycky.
A holky budou chodit po tisících
přide den, kdy natvrdo zjistí.⁴⁵*

⁴³ COLE, James. *Frekvence P.H.A.T.* [zvukový záznam]. Praha. Terorist? records, 2002.

⁴⁴ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích. Literární řada.* Praha: Academia, 2014. s. 67.

⁴⁵ COLE, James. *Frekvence P.H.A.T.* [zvukový záznam]. Praha. Terorist? records, 2002.

Následně text uzavírá poslední pasáž uzavírající i autorův pohled na probírané téma. Nabízí jisté hyperbolické varování, na věc se v té chvíli nedívá jednostranně, probírané téma tak najednou nenabízí pouze černobílý pohled na problematiku a nabízí i kritiku strany druhé. Není to však tak, že by v té chvíli lyrický mluvčí uzavřel původní výtky, a naposledy upozorní na jejich důvod. Do tohoto rozboru tématu silně promlouvá takzvané „macho“ jednání, které je pro hip hopovou kulturu typické. Dává i autorovy kritického textu dostatek síly a backgroundu, aby své úvahy mohl vnímat jako správné a nenapadnutelné.

Pokud se obecně dá o změně na scéně spojené s dvojicí Toxxx a Cole mluvit, bylo by to především o pohledu na svět showbyznysu jako takový a reakci na něj. Před Supercroo byl svět hip hopu v Čechách semknutý, pospolitý a vnímal se vzájemně na první pohled přátelsky. James a Hugo do tohoto světa o grafittech a přátelení přinesli texty o urážení celebrit, macho vystavování a anglické prvky v textech.

2.3. Toxic Funk (2004)

Pokud se nějakou nahrávkou dostal James Cole opravdu do podvědomí českému posluchači, jistě by to byl *Toxic Funk*, debut jeho nového hudebního projektu Supercroo, opět ve spolupráci s Hugo Toxxxem. O důležitosti alba nejen pro žánrovou scénu, ale populární kulturu obecně svědčí například i zařazení alba na 26. místo v žebříčku 50 nejlepších českých alb.⁴⁶ James Cole prozradil, jak vlastně koncept veršů v kosmických reáliích s Toxxxem tvořili: „*Nejdřív jsme jako Tolkien naprosto vědomě budovali vlastní mytologii, myšlenkovou půdu našeho světa. Pod pracovním názvem Komiks jsme si tvořili rapovou říši fantazie, kde se může stát úplně všechno.*“⁴⁷ Dále taktéž dodává, že mu velkou inspirací při psaní textů byl William S. Burroughs nebo Beat generation. Onen komiksový pocit přichází z textu okamžitě, neboť první věta, která nás do světa Toxic Funk přivítá je toto:

Všechny systémy zapnuty

Zaměřte zbraně na následující souřadnice

Provedu

⁴⁶ <https://www.expresfm.cz/hudba/50-nejlepsich-ceskych-alb-debut-dvojice-supercroo-prepsal-pravidla-ceskeho-hip-hopu/> [cit. 2024-02-09].

⁴⁷ <https://magazin.aktualne.cz/james-cole-machismus-patri-k-poloham-chlapstvi-u-raperu-je-t/r~00068aa4778d11ec8a900cc47ab5f122/> [cit. 2024-03-09].

*Palte na můj rozkaz*⁴⁸

Autorův lyrický subjekt nám v prvních větách nastiňuje koncept, který mezi řádky v textu je. Jak se i později v jiných textech zopakuje, jde o útok na „planetu Pop“. Ta samozřejmě symbolizuje českou populární hudbu a s ní celý český showbyznys. Dochází zde z lyrického hlediska především k umocnění původních rysů K.O. Kru propojením tehdy inovativního pohledu na práci s humoristicky kritickým textem zaměřeným především na realie českého showbyznysu a tehdejší popkultury.

Usral jsem si do ksichtu miss roku 2005,

můžeš mě vidět kálet na kapoty celebrit

*koupil jsem si dynamit, dám ho do análu Petra Jandy*⁴⁹

Texty se nesnaží skrývat svou nenávistnou kritiku společnosti za vzletná slova. Místo toho nabízí lyrický svět desky motivy vesmíru a planet. Tento motiv dostává interprety do pozice skutečných mesiášů hip-hopu a kultury rapu, čímž dávají označení MCs⁵⁰ (Master of Ceremony) nový rozsah a obsahově se vracejí k původnímu významu slova jako anglického výrazu pro ceremoniáře mší. Potvrzují tímto vystupováním myšlenku rapů a akcí s ním spojených jako svým způsobem akce náboženské, kdy osoba za mikrofonem lyrikou přednáší kázání divákům. Použití těchto kosmických prvků dochází k umocnění tzv. dissů. To je specifická forma rapových textů zaměřující se na zesměšnění protistrany, nejčastěji konkrétního rapera. James Cole však nezůstává pouze u rapové scény a kritizuje populární celebrity své doby, nehledě na žánr či povolání. Ideálním příkladem může být skladba Waldemar.

Měl jsem noční můru, unesli mě, mučili folkem

Nějakým zmrdem od Vondráčkovy až k Zagorovy

Pustili film, kde účinkoval Pavel Nový

⁴⁸ SUPERCROOO, *Toxic Funk* [zvukový záznam]. Praha. Bigg Boss, 2004

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 298.

Snažím se uklidnit tím, že říkám bude líp

Zvoní mi telefon a mluví se mnou Karel Šíp

Chce dělat featuring na jeho nový LP

Hned na to volá Honza Nedvěd, pakuju svy věci hned⁵¹

Text zde útočí na český showbyznys skrze jmenování výrazných jmen starší generace. Kromě kritiky oslavování celebrit to má i druhý význam. Lyrický subjekt díky takto cíleným útokům zaujímá postoj „pro mladou generaci mladí tvůrci“. Tímto ztvárněním sebe sama se distancuje od předešlých generací.

Ve velkém se zde začíná ukazovat silný formální prvek, který bude o to důležitější v pozdější Coleově tvorbě, a to je používání anglických frází nebo slov. Tyto makaronismy zde především existují jako pojítka se světovou scénou a vlastně do domácího kontextu přináší slova jako *skill, beat, toxic, fresh, pimp*. To jsou výrazy, které dnes k rapové komunitě patří, avšak tehdy se jednalo o inovace na české scéně a Supercrooo za to značná část scény odsuzovala. „*Nedopadlo to úplně dobře, lidi to nepochopili, ale myslím, že od té doby se docela otrkali a zvykli si,*“⁵² komentoval tehdejší reakce James Cole. Miroslav Červenka k vývoji textu ve své knize píše: „*Můžeme samozřejmě vyslovit hypotézu o tom, do jaké míry je strukturní adresát odrazem dobového horizontu očekávání. Na základě čeho však horizont očekávání definujeme? Budeme vycházet z toho, do jaké míry dané literární dílo respektuje a aplikuje dosavadní literární normy.*“⁵³ Supercrooo už jako původní cíl svého snažení měli změnu scény. Chtěli přinést něco, co není okoukané, použité a zastaralé. Tento horizont očekávání tedy změnili a literární normy své doby nerespektovali.

Album taktéž více než jiné autorské pokusy Jamese Colea nese specifický jev hudebních textů, a tím jsou refrény. Vladimír Merta o práci s refrény píše: „*Refrén může, ale nemusí obsahovat ústřední myšlenku, slogan písně. Někdy si vystačí s minimem prostředků, a přesto se vám zaryje hluboko do duše.*“⁵⁴ Například refrén skladby Pulzní Hajzl s touto myšlenkou pracuje tím způsobem, že se v něm opakují tehdejší přezdívky Jamese Colea a

⁵¹ SUPERCROOO, *Toxic Funk* [zvukový záznam]. Praha: Bigg Boss, 2004.

⁵² <https://refresher.cz/79954-Pripomen-si-Supercrooo-v-16-let-starem-rozhovoru-Vydavame-album-Toxic-Funk-je-to-smrst-silenych-a-peprnych-obrazu> [cit. 2024-05-19].

⁵³ BÍLEK, Petr. *Kapitoly z teorie literárního díla: skripta pro posluchače filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 1993.

⁵⁴ MERTA, Vladimír. *Zpívaná poezie: úvaha vzniklá za pochodu v letech 1982-84*. Praha: Panton, 1990. s. 111.

Huga Toxxx. Vzhledem k tomu, že tato skladba je na začátku alba, funguje refrén dobře jako představení lyrických subjektů a průvodců příběhem alba.

Můžeš nás vidět plout kolem planet

Hack a Phat, baby, Hack a Phat

Můžeš nás vidět plout kolem planet

Mám lejzr, dablovanej pulzní fejzr

Můžeš nás vidět plout kolem planet

Hack a Phat, baby, Hack a Phat

Můžeš nás vidět plout kolem planet

Jsem hajzl, dablovanej pulzní hajzl⁵⁵

Zároveň refrén i předkládá motivy, se kterými se pracuje během celého alba, jako jsou ty kosmicky tematizované, science fiction zařízení, ale nezapomíná ani na slovní hříčky. Tyto typy refrénů fungují spíše formou takzvaných hooků. To jsou části skladeb, které mají obecenstvo dostatečnou chytlavostí k sobě přichytit a donutit je tuto část textu zpívat společně (call-and-response). V takových chvílích jde spíše o opakování frází nebo názvu skladby než o tradiční formu refrénu.⁵⁶

Album ve své době vzbudilo velký zájem scény a taky přineslo silnou vlnu kritiky, kvůli násilí, sexualitě a anglicismům v textech. James Cole tuto zkušenost komentoval takto: „Ukázali jsme, že můžeš dělat, co chceš a nemusíš dodržovat dogmata, který do té doby existovaly. Byli jsme další článkem v evoluci, nutným procesem vývoje. Lidi náš začali napodobovat hlavně ideologicky, převzali ten svobodnej náboj, což je podle mě skvělý – prospělo to dalšímu vývoji na všech frontách.“⁵⁷

⁵⁵ SUPERCROOO, *Toxic Funk* [zvukový záznam]. Praha. Bigg Boss, 2004.

⁵⁶ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 43.

⁵⁷ <https://www.bbarak.cz/james-cole-jde-o-to-nenechat-sebou-zmitat-kazdym-usranim-ktery-smrdi-tvym-smerem/> [cit. 2024-02-15].

2.4. České kuře: Neurofolk (2005)

Pouhý rok po velkém úspěchu přišla dvojice Supercrooo s pokračovatelem předchozí desky. Reakce publika a kritiků však byly spíše smíšené. Ani lyricky se o velký odklon nejednalo. Cole se několikrát vrací ke kosmickým motivům z předchozí desky. James a Hugo pokračovali ve stejné dikci, kterou na debutu představili a tento lyrický obsah i formu dále probírají. Zároveň se vrací tematika kritiky scény nebo i reference na různé významné události současné české kultury. Například v písni Kaprál se tyto motivy obsahově kloubí:

Přilít sem z kosmu zpátky na Zem, tady sem

Toxic funk je dead, tenhle rok jede Neurofolk

Neuroflow ou bolí, bolí doktor James

Dej mi škváru, nechcem fame

Kurvo, pohon jede do plnejch

Mega blues, rapperům v Čechách táhne z úst

Adrenalin, doktor amfetamin na Czechteku šnupu ketamin⁵⁸

Například zde James Cole textově odkazuje na hudební festival Czechtek. Otevřeně mluví o drogové stránce tohoto festivalu a tento jeho lyrický motiv můžeme shledat jako nejednoznačný, neboť nelze s jistotou říct, zda se jedná o kritiku nebo konstatování skutečnosti. Textově se album ještě více než předchozí zaměřuje na erotiku a motiv ženy. Tématicky se lyrický obsah drží v rapu tradičního chápání opačného pohlaví skrze urážky o prostituci a penězích. Dobrým příkladem může být text *Solárium*:

utrácíš zbytečně můj peníze za píčoviny,

dostaneš facku, děvko, děláš píčoviny,

vozíš se v mém bujku, děláš píčoviny,

říkáš, že víš, co děláš, meleš píčoviny,⁵⁹

⁵⁸ SUPERCROOO, *České Kuře: Neurofolk* [zvukový záznam]. Praha. Bigg Boss, 2005.

⁵⁹ Tamtéž.

Text rozebírá konzumní stránku milostného vztahu. Lyrický subjekt zde apostrofou promlouvá k ženám a kritizuje jejich počínání vůči jeho vlastní osobě. Zároveň také druhá polovina sloky obsahuje epiforu. Ta zde umocňuje kritické vyznění textu právě vůči ženám. Lyrický subjekt díky této konkrétní epifore veškeré snažení druhé strany jednoduše bagatelizuje.

Od minulé desky, která se obsahově vyjadřovala především k českému showbyznysu, *České Kuře* útočí do vlastních řad a Supercrooo znehodnocují práce svých kolegu z rapového žánru. Zároveň celé album nepůsobí tak tématicky otevřeně a spíše se zabírá opakujícími se náměty.

Antikrist, padej pryč, honem zmiz, nech bejt biz

Vidím skrz sklo, příliš striktní pro rádio

Chápeš to, malá Marpo?

Většina mcs v Čechách chce bejt jak já

Tam vzádu za duhou kuny krade mou flow

Pak se vo ní dělí s cábou, vem si, co chceš

Nedostáváš cash, jsi švorc, rap je pech

*Rap je fet a fet je rap, rap je tep*⁶⁰

V písni Reality Show například můžeme najít epizeuxis slova rap. Autor tímto výrokem zdůrazňuje stanovisko, jak moc je rapová kultura spjatá s jeho životem (tep). Zároveň však neopomíjí tuto kulturu pojit s tématem drog (fet). Ne však pouze tak, že by spojoval hudbu s konzumací, ale i samotnou rapovou kulturu připodobňuje k rapu pro umocnění pocitu abstinčních příznaků při nedostatku. Tuto otevřenost a vulgárnost, kterou Supercrooo od svých počátků prezentuje, můžeme vnímat jako pojítka se Slam poetry a její komunitou, neboť se ve slamu často k vulgarismům schyluje.

⁶⁰ SUPERCROOO, *České Kuře: Neurofolk* [zvukový záznam]. Praha. Bigg Boss, 2005.

3. James Cole je Kapitán Láska (2009)

Když v roce 2009 James Cole přišel se svým sólovým projektem, prvním se specifickým alter egem, byla to výrazná změna v jeho hudební, i textové stylizaci. Colův lyrický subjekt najednou nemusí být nutně spjatý s autorem jako takovým, stojí v textech samostatně i jako postava, která má vlastnosti nebo charakteristické vyjadřovací schopnosti. Díky spojitosti s ústřední postavou se deska stává textově koncepčním albem. Zároveň promlouvá o tom, že postavy sice vycházejí z jeho nápadů, svůj život však do nich nestylizuje a nesnaží se tak žít. Když byl v roce 2009 dotazován, zda je v životě stejný jako ve svých textech, odpověděl: „*To rozhodně ne. Takovým textům se svým životem nemůžeš přiblížovat. Je to jako fanoušek metalu, který miluje tu tvrdou muziku a drsný věci kolem, krev a tak... a pracuje jako bankovní úředník.*“⁶¹

Přesto se může zdát, že Kapitán Láska není na stejné vlně jako jeho následovníci. Ani sám Cole jej na svých stránkách nepočítá mezi sólová alba a zařazuje ho mezi ostatní projekty.⁶² Nejspíš to je tím, že toto album dopomáhal vytvářet Yarda Helešic z kapely Support Lesbiens a tak autor nevnímal toto album jako čistě sólové.⁶³ Cole zde předvádí velice semknutou sbírku textů, kdy právě láska je ten nejsilnější motiv. Skladby se při zkoumání této emoce zaobírají různými odstíny vnímání lásky. Sám tento počátek svých alter eg vysvětlil takto: „*Kapitán jsem samozřejmě já, ale jenom určitá moje část, někdy mě přesahuje a já mu pouze sloužím jako vyššímu principu. Toto album je pokus o vnesení nového obsahu do pojmu Láska, který je vláčen výkaly lživé povrchní hudby po desítky let. Je to Óda na svobodu, na krásné chvíle, kdy se s vámi nikdo nesnaží manipulovat,*“⁶⁴ Samotná postava Kapitána Lásky texty proplouvá, objevuje se v nich jako řešení romantických strastí, ale zásadně samotné rozuzlení obsahu neohrožuje. Lyrický subjekt se dá rozdělit na dvě formy. V té první se autor sám nazývá alter egem Kapitána a je jakýmsi poradcem, kritikem, vypravěčem. Jako druhá možnost lyrického subjektu se jeví texty, ve kterých autor zaujímá bezejmennou postavu a vypravuje o svém životě. Miroslav Červenka v knize Fikční světy lyriky píše: „*S vypravěčem v 1. osobě spojuje ovšem lyrický subjekt to, že má 'fikční hlas a někdy snad i fikční tělo; hlas nutněji a bezpečněji než tělo, neboť hlas coby smyslový atribut řeči; tj. nejvlastnějšího materiálu slovesnosti, je do díla pevně vestavěn, zatímco tělo je s*

⁶¹ https://www.idnes.cz/xman/rozhovory/kapitan-laska-chci-rozsevat-geneticky-material.A091014_172459_xman-styl_fro [cit. 2024-5-20].

⁶² <https://jamescole.eu/bio/> [cit. 2024-5-20].

⁶³ <https://shop.biggboss.cz/products/james-cole-je-kapitan-laska> [cit. 2024-5-16].

⁶⁴ https://www.idnes.cz/kultura/hudba/kapitan-laska-on-line-chtel-bych-desku-s-mejlou-hlavsou-kdybyzil.A100317_105242_hudba_jaz [cit. 2024-4-28].

*výjimkou speciálních případů některých autoportrétů pouze - na základě inferenčních aktů - k dílu a jmenovitě k mentálním procesům lyrického subjektu fakultativně přiřazováno.*⁶⁵ Ačkoli se v případě Kapitána Lásky nejedná vyloženě o autoportrét autora, můžeme říct, že lyrický subjekt má fikční tělo. Jeho existence se potvrzuje skrze jeho aktivní prezentaci ve skladbě.

Specifikací Kapitána Lásky je především Coleovo hudební a textové hraní se stylem R&B. Textově se toto Jamesovo experimentování představuje především eroticky nebo spíše milostně zaměřenými texty. Nejde však jen o texty pozitivně laděné. V těchto písních nabízí například pohled na získání náklonosti skrze finančně náročné dárky. Cole se obecně v textech často negativně a kriticky obrací k ženám. Sám toto své složité chápání žen vnímá komplikovaně a svůj sexismus přiznává, tvrdí však, že je špatný.⁶⁶

Samotné album začíná představením hlavního aktéra příběhu na pozadí a zároveň i lyrického subjektu ve skladbě Kapitán Láška. Nejdříve je představen fiktivním personálem paluby, která otevírá příběh desky a prezentuje jej jako let letadlem. Tento jev můžeme chápat jako oslovení posluchačů/čtenářů. O tom Jonathan Culler píše ve své knize Teorie lyriky, že *„podobné oslovení často tvoří začátek svazku, vítá čtenáře a rámcuje celou sbírku.“*⁶⁷ Není tomu jinak ani zde, kde takový princip zvolil James Cole pro otevření fikčního světa Kapitána Lásky.

*„Dámy a pánové, vítáme vás na lince lásky. Jsme rádi, že využíváte našich služeb, přestože nevíte, kam přesně letíte. Můžeme vás ale ujistit, že to neví nikdo. Příjemný let přeje Kapitán Láška a celé posádka.“*⁶⁸

Následně se lyrický subjekt mění a už pod jménem hlavní postavy pokračuje ve tvoření fikčního světa. Miroslav Červenka v publikaci Fikční světy lyriky píše, že můžeme fikční svět pozorovat podle dvou os, a to podobnosti a věcné souvislosti. Druhá zmiňovaná osa spojuje lyrický svět se světem skutečným, zatímco osa podobnosti se soustředí na fikční

⁶⁵ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky. Scholares*. Praha: Paseka, 2003. s. 51.

⁶⁶ https://www.idnes.cz/xman/rozhovory/kapitan-laska-chci-rozsevat-geneticky-material.A091014_172459_xman-styl_fro [cit. 2024-5-20].

⁶⁷ CULLER, Jonathan D. *Teorie lyriky*. Přeložil Martin POKORNÝ. *Studia poetica (Univerzita Karlova)*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. s. 234

⁶⁸ COLE James. *James Cole je Kapitán Láška*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2009.

svět vzdálený skutečnému.⁶⁹ Spojitost se skutečným světem jsou zřejmé díky využití letadlového prostoru jako ono fikčního světa. Avšak díky cestování do vzdálených, neznámých krajín nám dává možnost začlenit toto album a jeho svět i na osu podobnosti.

Vítejte na palubě, vítá vás váš kapitán

Usedněte, dejte drink, ubalte blant

Nech to na mě, jsem ten, kdo to řídí

Se mnou mý dva inženýři.⁷⁰

Kromě obecného R&B nádechu však album nabízí i znatelnější ohýbání žánrů a Cole předkládá například text: Máš, co jsi chtěl. Ten je zaměřený na kritiku tématu, které James v textech opakovaně rozebírá, a to proplouvání životem a každodenní šed' bytí bez zájmu o radikální změnu nebo touhu experimentovat. Taktéž předkládá i politická témata a vrací se k tématům drog. Zároveň sdružený rým dopomáhá textu k jeho obsahově lacinému vyznění, rozebírající noční život.

Shromáždíme důvěřivý báby na hromadu a prodáme jim deky s magnetem

Zamkneme dveře, a dokud neprodáme aspoň tři, tak je nepustíme ven

Radíme dětem, aby si nezahrávaly s hašišem a fašismem

Prodávaj jim fašismus k dietním balení s jiným nápisem

Mám radost z vývoje událostí v novém světle hypoték

Se umělci svíjí víc než vysmažený lidi ve světle diskoték⁷¹

Autor však pracuje i s klasickými klišé R&B žánru a místo příjemně svůdné formy komunikace s opačným pohlavím nabízí přesný opak a sděluje velmi agresivní žádosti o podřízení. Je to vlastně využití lyrických klišé hudebního žánru a reinterpretace jich do rapové formy, ve které jsou mnohem běžnější urážky, projevy vlastní nadřazenosti nebo otevřená erotická tematika. Celý text je silně hyperbolický, což je využito pro umocnění onoho

⁶⁹ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky. Scholares*. Praha: Paseka, 2003. s. 58.

⁷⁰ COLE James. *James Cole je Kapitán Lásky*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2009.

⁷¹ Tamtéž.

erotického kontextu. Kupříkladu když je celá zeměkoule personifikovaná. Tím autor vyjadřuje globálnost situace. Zároveň však text není holé opěvování nezřízenosti, neboť ke konci ukázky se nám dostává personifikace duše, která je tímto konáním poničena.

Latexová paní, latex z monitorů voní

Jdem po ní, celá ta zeměkoule, funí, honí

Někdo to rád horký, někdo rád, když to bolí

Kapitán Lásky to stmělí, šmelí, ukrývá svou tvář

Byl to pouze chtíč, byli jste skvělí

Po ránu s blbou kurvou duše bolí, duše zvrací⁷²

Všimněme si mimochodem, že ačkoliv bylo na začátku kapitoly uvedeno, že James Cole Kapitána Lásku sám skrze lyrický subjekt představuje (1. osoba jednotného čísla), objevují se v textu momenty, kdy tento charakter změní na 3. osobu jednotného čísla. V textu *Obsese* nám nabízí silně fetišisticky a eroticky laděný text, což je téma, ke kterému se obecně na svých deskách vrací. A to i na této desce v textu *Jen ty a já*. Tam kupříkladu pracuje s absurditou, která je podchycena díky zmínění konkrétního čísla otáček, což působí především komicky. Taktéž tuto ukázku lze zařadit do těch textů, které rozebírají každodennost života. O takových verších Marie Kubínová v knize *Kapitoly z teorie literárního díla* píše: „Všednodenní zázemí ‚zážitkovosti‘, ničím nepotlačovaná plnost ‚pragmatických konotací‘, ‚atmosféra životních situací‘, to vše svým způsobem koresponduje s charakteristikami, které filozofové přisuzují tzv. ‚přirozenému světu‘.⁷³ Těmito lyrickými výjevy tak James Cole spojuje onu lyrickou fikčnost se světem přirozeným díky konotacím domova, každodenní aktivity, či nákupu v obchodě.

Jen ty a já, byli jsme v sexshopu

Vybrali jsme si pár věcí, odvezli si je pak domů

Ted' je čas si je vyzkoušet, co tahle věc dokáže

⁷² COLE James. James Cole je Kapitán Lásky. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2009.

⁷³ KUBÍNOVÁ, Marie. *Kapitoly z teorie literárního díla: skripta pro posluchače filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 1993. s. 50

*Má 800 otáček, snad je to bezpečné*⁷⁴

Cole sám ohledně tohoto alba konstatoval, že má za úkol představit různé odstíny lásky. Sexuální aspekt vztahu k tomu samozřejmě patří a autor skrze svého lyrický subjekt s ním pracuje velmi otevřeně. James Cole jej využívá k vyjádření veškerých myšlenek, nehledě na její morální stránky, což znamená, že nehledí na morální správnost svých vyjádření.

4. Halucinace Ze Třetího Patra (2010)

Halucinace ze třetího patra pokračují v nastínění zájmu o koncepční textovou práci z *Kapitána Lásky*. Zároveň autor připouští i formální návrat ke kořenům, kdy prohlašoval: „*Myslím si, že od Neurofolku nebyly takhle striktní věci.*“⁷⁵ Ztrácí se však ztvárnění konkrétního hlavního protagonisty nebo nositele příběhu. Lyrickým subjektem je tak čistě sám tvůrce, jenž sám sebe několikrát pojmenuje. Samotné album však nese název odkazující spíše na stvoření samotného fikčního světa, ve kterém lyrický subjekt existuje. Cole se k lyrickému subjektu vyjádřil takto: „*Je to klasickéj James Cole. Žádný jiný alter ego. Je to James Cole.*“⁷⁶

Pokud jde o formu alba, James Cole se ohledně tvorby textů vyjádřil takto: „Není to album z toho důvodu, že jsou to záznamy toho, co se děje v tu chvíli na tom místě. Není to žádný piplání. Jsou to v podstatě takový víc promakaný freestyly.“⁷⁷ Ty přirovnává Karel Veselý ve své knize ke slam poetry a jejich spojitost vysvětluje takto: „*V obou slouží jazyk jako zbraň - ve freestylu mají ‚tekuté meče‘ urážek zasáhnout hrdost protivníka a ve slam poetry slouží jako svérázná forma sebe prezentace a zdůraznění svých předností. Pod*

⁷⁴ COLE James. James Cole je Kapitán Lásky. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2009.

⁷⁵ KANALLASKY. 2010. *James Cole uvádí - Halucinace ze III. patra - I.* [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZyMhjK6rRpY>

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ KANALLASKY. 2010. *James Cole uvádí - Halucinace ze III. patra - II.* [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FUsLolaRr2A>

*termínem freestyle se ještě v osmdesátých letech rozuměl rap napsaný na volné téma.*⁷⁸ Tak lze chápat právě i texty Jamese Colea na tomto albu, neboť ona tematická volnost je na *Halucinacích* výrazná. Karel Veselý nám taktéž dopomáhá pochopit otázky spojení mezi rapovou kulturou a slam scénou.

Příběh, který album nabízí, začíná druhou skladbou na albu, kdy interpret předkládá první slova, kterými dává posluchači najevo, že toto album pokládá za konceptuální a vnímá ho uceleně. Lyrický subjekt se vymezuje proti označení albu, lze to tedy chápat jako popírání konceptuální desky s celistvým tématem. Označení *Halucinace* tomu velmi napomáhá, protože celé album lze chápat jako různé halucinační výjevy.

*„Toto není album. Tohle jsou Halucinace z třetího patra.“*⁷⁹

Skladba nabízí text surrealistický text, který je však především zajímavý svou formální úpravou, kdy James Cole využívá inverzi v jednom verši a tím do verše na poslední chvíli vkládá pop kulturní narážku, neboť se jedná o referenci na české sci-fi *Zítř ráno vstanu a opařím se čajem* (1978). Tato ukázka zapadá do konceptu lyriky celé písně, neboť je celá pojatá ve vesmírných kulisách, které tvoří její fikční svět.

Zítř se opařím a pak zas vstanu

*Čajem, proplouvám rájem*⁸⁰

Celá skladba končí autorským přivítáním s deskou, kdy nás jako diváky zve do svého podvědomí, které máme skrze texty zkoumat. Taktéž se nám představí a to nejen uměleckým jménem, ale i jménem občanským.

Vítám vás v panoptiku mého podvědomí

Přeji vám příjemnou jízdu

⁷⁸ VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 302.

⁷⁹ COLE James. *Halucinace Ze Třetího Patra*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁸⁰ Tamtéž.

*Moje jméno je Daniel Ďurech nebo James Cole*⁸¹

Já chci dál je píseň, která pokračuje v podobné práci s textem. Sloka skladby začíná vyjádřením skrývajícím v sobě oxymóron, kdy lyrický subjekt touží po dvou protichůdných cestách. Taktéž se vrací kosmické motivy, kdy hyperbolou nám lyrický subjekt odkrývá svůj záměr, jak změnit svět. Ono téma plutí a letu navazuje na název písně, protože i když explicitně není v textu zmíněn směr, je ve verších zájem o pohyb patrný.

Chci stoupat vejš, chci klesat hloub

Jako pták po nebi plout

Ulítnout pryč už se nevrátit

*Celej vesmír naruby obrátit*⁸²

Kosmické motivy i pokračují ve verších následujících, kdy otevře téma cestování červí dírou, což nás opět vrací ke sci-fi tématice. Všechny tyto motivy jsou stejně jako u textů Supercroo především humorné a neberou se vážně. To nám potvrzuje i navazující verš, kdy nekonečnost síly je umocněno díky vyjádření bezměrnosti. V posledním verši ukázky dojde k personifikaci síly. Tím, že lyrický subjekt popíše její sirnou vůni, může tím naznačovat motiv pekla, které s pachem síry je spjaté.

Cestovat v čase červí dírou

Nekonečná síla s žádnou mírou

Pluji jenom sám, jenom se svou vírou

*Která mě vede dál, občas smrdí sírou*⁸³

Sloka pokračuje dál, kdy bourá mantinely částí fikčního světa, který zobrazuje jeho realie a spojuje je se snovým světem. Lyrický subjekt naznačuje, že cestu, kterou skrze píseň prezentuje, se odehrává ve snové realitě, tedy je nepředvídatelná a to je zde akceptováno.

⁸¹ COLE James. Halucinace Ze Třetího Patra. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž.

Nad sebou slunce pod sebou zem

Postavy se mění pořád stejnej sen

Který musím snít, po svý cestě jít

Nevím, co mě čeká dál, nechám se překvapit⁸⁴

Ve skladbě Motivační píseň pro chlapce, kterého omrzel život, se setkáváme s apostrofou lyrického subjektu, který se právě obrací na postavu z titulu skladby. Text jakoby odkazoval na předchozí skladbu, neboť lyrický subjekt radí chlapci, aby přestal spát, to znamená, že se znovu vrací k tématům snové reality. Motiv větru respektive cestování letem se rozebíralo v předchozí skladbě taktéž. Celá skladba tak působí, jakoby reagovala na skladbu předešlou.

Prober se, hochu a přestaň pořád srát

Poslouchej, co to říká, nemůžeš furt spát

Nech sebou proudit strach, přestaneš se bát

Ptal se vítr někoho, kudy by měl vát?⁸⁵

Píseň dále pokračuje v motivech, které zanechala ta předešlá a to motiv nekonečnosti. Zde je pohled lyrického subjektu více pesimistický, kdy pojem nekonečnosti naruší skrze své vnímání času jako konečnou veličinu. Téma času a jeho omezení rozebírá celá tato pasáž, neboť se na začátku lyrický subjekt táže na otázku kolikrát. Toto slovo se v textu objevuje víckrát, čímž nám na dvojverší vzniká epizeuxis, ale i anafora. Tyto básnické formy umocňují pocit repetitivnosti, o které ukázka je.

Kolikrát se to stane, kolikrát znova?

Kolikrát se probudíš, musí se to opakovat

Je to nekonečný jak pí

Ale slovo nekonečný je časový

⁸⁴ COLE James. Halucinace Ze Třetího Patra. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁸⁵ Tamtéž.

A čas končí, určitej počet dní⁸⁶

Jako největší rozdíl mezi *Halucinacemi* a ostatními alby Colea se jeví fakt, že toto album obsahuje nejméně přímých odkazů na sex, ženy a klasické macho vystupování, specifické pro Coleovi texty. Toto menšinové téma se nachází například ve skladbě *Strýček Risto*, což je specifická skladba, kde velkou část textu interpretuje Risto Sokolovski, Coleův dlouholetý kolega, přezdívaný na scéně *Dědek*. Obsahově skladba kromě sexuálních narážek a motivů také otvírá minulost Rista zmiňujíc kapelu *Piráti*. To byla jedna z prvních tuzemských hiphopových uskupení.

když jsme byli děti před dvaceti lety,

Dědek rapoval, měl kapelu Piráti,⁸⁷

Cole v textech *Halucinací* také přináší náhled na skutečný svět a autorův pohled je vůči společnosti silně kritický. Autor reaguje na myšlenku, kterou vícekrát v textech kritizoval, a to nedostatek individualismu ve společnosti. Mimo něj se zaměřuje na problematiku společnosti ověřovat si fakta. Taková společnost je nucena žít v nepravdě a autor předkládá pohled, ve kterém tato společnost zavírá oči před pravdou. Na verších je zajímavé, že se střídavě mění jejich podmět z *já* na *ty*.

Říkám ti, co chceš slyšet,

ukazuju ti, co chceš vidět,

jsi můj pán, nemám názor,

jsem kopie, šířím se, jak nádor,

zaseju do tebe svůj virus,

směj se se mnou a drž rytmus,⁸⁸

⁸⁶ COLE James. *Halucinace Ze Třetího Patra*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

Několikrát texty i protíná téma psychotropních látek, nočního života nebo požitkářství. To jsou témata, která jsou obecně v hiphopových textech patrná. Lyrický subjekt zde funguje jako poskytovatel pohledu, jenž si je vědom příjemných pocitů z toho stylu života, zároveň však poukazuje i na nebezpečí, hrozící z nadměrného užívání. Zároveň se ve skladbě užívá epizeuxis, což podporuje pocit pijácké písně s jednoduchým, alkoholicky laděným textem.

Text i jasně poukazuje na nátlak společnosti přijetí dekadentního života. Člověk může svobodně odmítnout, je však nepochopen společností a je mu zabráněno začlenění.

*Žízeň hoří, hoří, jen se leje, leje
se to hasí, hasí, pak se bleje, bleje,
dneska večer pojedeme, my tu jízdu chceme,
nebud' jako dement, večer tě nabereme,⁸⁹*

Píseň Jsem hráč rozebírá autorovi blízké téma a to počítačové hry. Lyrický subjekt nastavuje téma závislosti otevřeně a zároveň se za ni nestydí, neboť ji nevnímá jako negativní. Ve druhé sloce rozebírá negativní dopad na sociální vnímání, nekomentuje jej však kriticky, pouze na něj poukazuje. Miroslav Červenka ve své knize píše: „*Neodmyslitelné mimoestetické významy a tedy i vazby k aktuálnímu světu zasahují hluboko do významové výstavby fikčního díla a vyjadřují se způsoby daleko rafinovanějšími, než jaký představuje nějaká otevřeně formulovaná moralita nebo afirmovaná informace o aktuálním světě.*”⁹⁰ To znamená, že tyto texty obsahují i skryté významy, jež například zde může být i kritika na autorovo dětství, kdy skrze lyrický subjekt své vlastní mladší já kritizuje.

*My nehráli na cimbály
Naše prsty po controllerech tancovaly
Naše rodiče tvrdě pracovali
My jsme poctivě na všechno kolem srali⁹¹*

⁸⁹ COLE James. Halucinace Ze Třetího Patra. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁹⁰ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 18

⁹¹ COLE James. Halucinace Ze Třetího Patra. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

Text dále rozebírá i spojení jiných, nelegálních drog s videohrami. Skladba má biografický nádech, neboť James Cole za svou lásku ke hrám nestydí a otevřeně o ní mluví. Propojení pocitu drog a hraní lyrický subjekt spojuje v posledním verši, kde promlouvá o situaci v minulosti, kde se právě tyto dvě kratochvíle střetly.

*Kouřil jsem trávu vod rána do rána,
s Jendou na balkóně dáváme páva.
Maringotky s automatama to byl ráj,
měl jsem pár dvoukorun, zůstával high.⁹²*

Nutno podotknout, že toto album je plné různých částí textů, které se tváří jako oficiální zprávy. Tyto zprávy však vždy autor sám zničí absurdním jazykem, který by instituce zmíněná jako autorská nikdy nemohla použít. Autor tím skrze lyrický subjekt ve svých skladbách boří hranici mezi světem fikčním a skutečným, protože oba světy spojuje v textu. Zároveň díky změně lyrického subjektu se autor sám sebou nechává kritizovat v pleonasmu. Zároveň se změnilo pojmenování ministerstva, kdy na začátku ukázky je nám prezentována jako zdravotnictví, ale na konci ukázky se představí jako psychické čistoty. To lze chápat jako autorskou kritiku ministerských kroků vůči lidem jako jsou hráči.

„Ministerstvo zdravotnictví varuje: tento člověk je psychický debil. Neposlouchejte cokoli z toho, co vám říká, je to nebezpečný psychopat, sociopat, akrobat. Ministerstvo psychické čistoty varuje: James Cole je debil!“⁹³

Další takovou ukázkou můžeme vidět ve skladbě: Vzpouza strojů. Tato ukázka je propojena ještě s jedním prvkem, se kterým si James Cole na této desce pohrává a to je časová linka fikčního světa. Tu lyrický subjekt několikrát upřesní a uvede konkrétní letopočet. Ten je doplněn o vyjádření, co se v tuto dobu ve fikčním světě událo.

V roce 2038 toho měly stroje dost,

⁹² COLE James. Halucinace Ze Třetího Patra. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁹³ Tamtéž.

vedla je mikrovlnná trouba, vyhlásili všem ostatním válku“⁹⁴

Podobný motiv můžeme nalézt ve skladbě Supermatro. Tady se kromě času pracuje i s tvorbou prostu a lyrický subjekt nám představuje fiktivní firmu ve svém světě. Zároveň i tento fikční prostor upřesňuje a vkládá jej do Prahy. Miroslav Červenka ve své knize píše, že: *„fikční postavy včetně lyrického subjektu ve svém světě vykonávají fikční obdoby reálných řečových aktů, modifikovaných nebo nemodifikovaných podle vzdálenosti tohoto světa aktuálního.“⁹⁵* Dává tedy smysl, že lyrický subjekt *Halucinací* pracuje formálně na publicistické úrovni předávání informací. Díky surrealistickému vyznění textů však obsah těchto sdělení nemá s naším skutečným světem, tedy i autorovým příliš společného.

„V roce 2048 se objevila společnost De Koulion s.r.o., se sídlem v Praze.“⁹⁶

Album tak nabízí dvě časové roviny. Ta první je současnost autora lyrického subjektu. V této rovině můžeme i samotnou existenci autora vnímat jako halucinogenní snění způsobené uzavřením se před světem. Ta druhé, komplikovanější nám představuje ony futuristické výlevy z budoucnosti. Díky rozdílnostem v časových údajích i situování subjektu v prostoru textu lze říci, že se nejspíš jedná o jakési vidění budoucnosti lyrického subjektu. On sám však nemusí být jeho opravdovou součástí, tedy současnost lyrického subjektu má nepřímé spojení se svojí vlastní budoucností, která je zde prezentována útržkově jako jakési věštby.

James Cole je známý pro svůj ostrovtip, jenž se nebojí odkrýt pointu okamžitě a spoléhá na jednoduchý tip humoru, který však díky zmíněné originalitě pozbývá primitivnosti. Ve skladbě *Milá přivětivá píseň* o hově se tento rys jeho lyriky projevuje a celá skladba je dlouhá kritika s nadsázkou, kterou umocňuje slova *nasrat* na začátcích veršů v první sloce. V druhé verši se nám objeví i epizeuxis stejného slova, které navrácí lyrický subjekt k dikci z éry *Supercrooo*, neboť se naváží do postavy ze světa skutečného, Eduarda Klezlu.

⁹⁴ COLE James. *Halucinace Ze Třetího Patra*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁹⁵ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 73

⁹⁶ COLE James. *Halucinace Ze Třetího Patra*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

Nasrat na průmysl, hudební fyzly

Nasrat na kritiky, nasrat na Klezly

Nasrat na líbivost, kulturní přínos

*Nasrat na právníky, finanční výnos*⁹⁷

Autor toto album od začátku předkládá jako soubor psychedelických textů. Čtenář si po celou dobu nemůže být jistý, zda lyrický subjekt tyto texty píše jako vážně prožité, či snad se jedná právě o halucinace nebo snění. Cole během cesty *Třetím patrem* odkazuje na popkulturu a pracuje s ní tak, že ji používá jako motivy tvořící fikční svět. Tématika vesmíru a cestování skrz něj je motiv, který si Cole už osvojil u textů pro Supercrooo. Zde však nabírají planetární odkazy struktury skutečných vesmírných objektů naší galaxie. Avšak aktivita na těchto planetách je silně fantaskní. Skladba *Astronaut Koulien* odkazuje na postavu *Doctora Manhattan*. To je populární komiksová postava, součástí fikčního světa *Watchmen* od Alana Moora. Z tohoto odkazu vyplývá to, že autor si uvědomuje vliv komiksové pop kulturní tvorby na tu svou a vnímá jí zdroj inspirací. Intertextualita je jev, který je právě pro hiphopové texty velmi běžným a oceňovaným.

s doktorem Manhattanem zkoumá nový přístroje.⁹⁸

Album taktéž nabízí silný prvek odloučení, nebo spíš oddělení od zbytku světa. Svět okolo Třetího patra se zdá Jamesovi prázdný, chladný, mrtvý, nešťastný. V tomto světě je vše, čím je lyrický subjekt obklopen čistě snové. Veškeré popisy scénérií nám dávají dostatečně věrné výjevy světa, jsou však svou surrealistickou náturou iluzivní. Titulní skladba desky tento fikční svět popisuje. Jedná se totiž textově o procházku tímto prostředím.

Procházím se sám zmrzlou ulicí

*V chrámu iluzí svého podvědomí*⁹⁹

⁹⁷ COLE James. *Halucinace Ze Třetího Patra*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

Lyrický subjekt dále využívá personifikace samotných halucinací a dává jim život, tvoří z nich existenci fikčního světa. Surrealistický motiv můžeme nalézt na třetím verši ukázky, kde je pozorovateli světa vyjádřen pohyb Halucinací, které se pohybují sny.

Halucinace z třetího patra zní

Linou se a svým životem žijou

V kapalině snů plynou¹⁰⁰

Text dále přechází do epického vyznění, kdy se lyrický subjekt ze snového světa probouzí do reality fikčního světa. Zároveň však skutečný svět alba funguje stejně jako ten snový a nelze v něm najít nějaký pevně zakotvený bod. Protagonista příběhu skrze lyrický subjekt pochybuje o realitě fikčního světa. Petr Hruška píše: „*Každodenní lidská existence přináší ve své zmatené mnohosti, kontrastní podobě, chrlivě proměnlivé dynamice navýsost inspirativní obrazy, přiléhavé pro vyslovení lidské grotesknosti, absurdity a nejistoty.*“¹⁰¹ Právě toto zmatení přináší *Halucinace* velice jasně. Lyrický subjekt se nachází oddělen od světa. Je mu však dostatečně nablízku, aby jej mohl pozorovat, komentovat, případně vysvětlovat jeho realie.

Slunce proniká oknem, byl to jen sen

Probouzím se sám, nevím, kde to jsem

Co je skutečný, dotýkám se zdi

Jsou propustný, pulzující, jsou průhledný¹⁰²

¹⁰⁰ COLE James. *Halucinace Ze Třetího Patra*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010

¹⁰¹ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Literární řada. Praha: Academia, 2014. s. 67.

¹⁰² COLE James. *Halucinace Ze Třetího Patra*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.

5. John Vegabomb a Moby Dick (2011-2013)

5.1. John Vegabomb (demo 2011)

Toto byl projekt, který byl zrušen a vydán pozdně v roce 2019 díky crowdfundingové kampani k desce *Stanley Kuffenheim* (2018). Na tomto albu měl Cole dle svých slov zapůjčené syntáky, které ale během tvorby musel vrátit, nebylo tak tedy všechno dokončené. Co se týče názvu alba, John Vegabomb bylo alter ego James Colea, který jej používal v rádiu během jeho pořadu.¹⁰³

Úvodní vyjádření k projektu pojmul James Cole takto: „*Mám již hotových několik věcí a vím pouze to, že jsem se odchýlil od původního záměru a že to je ten nejtvrdší a nejsilnější rap, co ze mě kdy vyšel. Jsem v atomové formě. Nejsem však schopen dodržet pevný příběhový koncept, svazuje mě to a sere. Proto jsem se dostal do fáze rozvolnění a většího vlastního uspokojení. Album zní atomově, rapy trhají kusy betonu z chodníků.*“¹⁰⁴

Celý koncept demo alba je asi nejčistší snaha Jamese Colea o Cyberpunkový žánr textů. To je populární subžánr filmů nebo literatury, většinou odehrávající se v blízké budoucnosti, která je dystopická a lidé jsou silně spojeni s elektronikou, sítí a háčkovací kulturou. Proto i na této desce nacházíme témata robotiky, blízké budoucnosti, nebo dystopie.

Nicméně to nejdůležitější u této desky je příběh na pozadí fikčního světa, který zde autor tvořil. Patrná je snaha o koncepční album, ačkoliv se v druhé polovině album lehce začne propadat do klasičtějších forem rapové lyriky a epická složka textů mizí. Pokud se však na onu první část zaměříme, najdeme dobře uchopený fikční svět zaměřený na téma blízké budoucnosti, kde se pojí téma androidů a náboženské motivy v jeden dystopický celek. Svět, který zde autor tvoří je velmi orwellovský a zaměřuje se kromě samotného příběhu Johna Vegabomba i myšlenkám vzpoury proti stvořiteli, rozpravy nad posmrtným životem, nebo i pohled do fiktivní společnosti a rozbor sociálních problémů, který tato fikční realita skýtá.

Onen příběh odehrávající se na pozadí textů je mnohem více než u ostatních desek přenesen blíže k pozorovateli a snaží se jej do příběhu ponořit. To se mu daří díky využití tzv. lyrického hrdiny. O tom v knize *Hledání jazyka interpretace* Petr Bílek píše, že je: „*explicitně textově ztvárněn, je zcela editovatelný v rovině textové struktury; to však nikterak neznamená, že tyto subjekty jsou i dotvořeny, že už na základě textové tematizace získávají svůj komplexní*

¹⁰³ <https://www.hiphopstage.cz/james-cole-serviruje-nikdy-nevydane-album-z-roku-2011-john-vegabomb/> [cit. 2024. 05. 25.].

¹⁰⁴ <https://www.ireport.cz/11651-james-cole-tocim-svoji-nejtvrdsi-a-nejsilenejsi-desku-hostuje-na-ni-kato> [cit. 2024. 05. 25.].

rozměr, svůj ‚život‘, svou definitivní a pro všechny vnímatele společnou podobu, ‚identitu‘. ¹⁰⁵ Samozřejmě tento život mu vkládá především čtenář svými očima, při vnímání lyriky, kdy si fikční svět interpretuje. Tím spíš pokud předložený text není kompletní a tím pádem i více svádí k reinterpetaci. Samotný text nám nabízí dostatek informací o lyrickém subjektu a hlavním protagonistovi v jednom charakteru již od počátku alba, kdy nám James Cole nejdříve popíše samotný akt stvoření lyrického subjektu, který jej sám popisuje ve skladbě Intro.

*Můj život začal ve zkumavce,
experiment s číslem na ruce
výrobní linka, nová produkce,
umělý děti uvnitř krabice.* ¹⁰⁶

Z tohoto útržku je tedy patrné, že lyrický subjekt si je vědom umělého života, kterým je. Vysvětluje svůj původ jako experiment. To se dá chápat i mimo text jako vysvětlení celého alba, které se díky lyrickému subjektu popíše a představí, neboť sama jako experiment vznikla. Tato skladba následně popisuje motivace lyrického subjektu a tedy i hlavního protagonisty. Můžeme si však všimnout v pokračování ukázky, že v posledním verši se lyrický subjekt mění na onoho stvořitele hlavního hrdiny a jemu i divákovi představuje cíl desky a příběhu v ní.

*primární mise eliminace
humanoid, model megadeluxe
monstrum samec i samice
tvůj úkol je exekuce vzpurné populace* ¹⁰⁷

Text dále přechází do refrénu, který pokračuje v popisu protagonisty. Tentokrát je však lyrickým subjektem samotný autor, který se pasuje do role tvůrce Vegabomba a popisuje

¹⁰⁵ BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace: k modernímu prozaickému textu. Teoretická knihovna.* Brno: Host, 2003. s. 256

¹⁰⁶ COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.

¹⁰⁷ Tamtéž.

jeho literární stvoření. Kromě toho je nám předkládán i symbolický význam hlavní postavy pro fikční svět. Z refrénu je patrné, že John Vegabomb vede odboj proti fikčnímu systému díla. Všechny tyto verše se anaforicky spojují s hlavní postavou díla. Toto jméno je divákovi prezentováno téměř jako mantrické zvolávání kultu osobnosti.

Vegabomb, utkanej z mejch snů,

Vegabomb, princ androidů,

Vegabomb, šik padlejš andělů,¹⁰⁸

Podobné hraní s lyrickým subjektem nacházíme i v další skladbě jménem Johnny, zde se v refrénu skladby nachází dialog mezi hlavní postavou a nekonkrétním lyrickým subjektem existující v díle jako jeho součást. Do tohoto dialogu se později dostává i zvolání další, které můžeme chápat dvěma způsoby. Může se jednat o stejnou osobu, která už s protagonistou v hovoru je, nebo se jedná o další nespecifikovatelný hlas z davu, který má touto formou za úkol nechat žít tento fikční svět, který díky tomuto gestu působí více realisticky.

Jak se máš, Johnny?

A děvko, mám se fajn,

podívej se na nebe, vidíš ten shine?

To je Johnny! Lid spadlejš andělů,

tekutej kov z mlhoviny snů,

Je to Johnny! John Vegabomb.¹⁰⁹

Tento text dále pokračuje do sloky, kde se již epická část skladby vytrácí a nastupuje běžnější hiphopová lyrika. James Cole do ní zařadil například reference na dílo Ernesta Hemingwaye. Nezůstal však pouze u této a dostáváme předzvěst budoucích autorových projektů v odkazování na postavu Moby Dicka, což bylo alter ego, které James Cole použil na

¹⁰⁸ COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.

¹⁰⁹ Tamtéž.

další desce z roku 2013. Tato postava je silně eroticky dominantní a proto i pasáž textu, ve které se objeví je eroticky laděná a více přímočará.

Slyšíš ten zvon? Komu zvoní hrana?

Tvá děvka je dneska doma sama.

Nikdo jí to nedělá, marně čeká,

na velkou rybu, na Moby Dicka.¹¹⁰

Tato forma lyriky dominuje zejména v druhé polovině desky, kde se nachází skladby s více přizemními tématy jako je právě sexuální život, slovní hříčky, nebo dvojsmysly. Toto téma nejsilněji rozebírá píseň Rein-Raus. Skladba krom makaronismu německého jazyka nabízí bizarní popis sexuální aktivity. Cole zde zároveň má i náznaky příběhu, nelze však s jistotou říct, že je skladba součástí většího příběhu Johna Vegabomba, neboť toho Cole popisuje vážněji a pracuje u ní s žánrovými klišé kyberpunku, zatímco zde spíše jde o autobiografickou skladbu už i díky biologickému detailu v polovině skladby, kdy autor zpívá o svém původu. (*vracím se do díry, kterou jsem sem sem přifrčel¹¹¹*). Tento náznak příběhu je patrný i díky epické vsuvce, kdy děj plyne díky vyprávění skrze verše. Taktéž si můžeme všimnout i epanastrofy, která textu dodává dynamičnost situace a spojuje v jeden souvislý celek.

Šeptá mi do ucha: „Dáme to na sucho.“

Plivnu si na ruku, ruku dám na péro,

péro je bazuka a prdel nepřítel

nasadím sombrero, otevřu kanystr

kanystr rozkoše, posloucháme Ministry¹¹²

¹¹⁰ COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž.

Přesuňme se však zpět do první poloviny, kde se odehrává onen příběh Johna Vegabomba se vši jistotou. A ne jen jeho, protože se v textech objevují i jiné postavy a jejich dialogy s Johnem. Ideálním příkladem je skladba Milion, kde je nám popisován osud postavy, jež se dostane k penězům díky výhře v loterii. Tato postava se díky začátku písni stále představuje jako John Vegabomb, avšak lyrický subjekt se ihned změní. Povšimněme si, že tento neznámý lyrický subjekt se prezentuje pouze skrze oznámení výhry. Samotný příběhový akt je celý podáván velmi humorně a s nadsázkou, možná jako kritika společnosti, ale také jako poukázání na přílišnou vážnost sci-fi žánru.

Vyhrál jste milion korun. Milion kosmických korun!

*jenom to podepište tady. Kde? Jenom to podepište tady!*¹¹³

Tento lyrický subjekt, který do veršů vstupuje, by se dal popsat jako vnitřnětextový subjekt. O tom Petr Bílek ve své knize píše následující: „*Vnitřnětextový subjekt je vždy za použití určitých dílčích prostředků významové výstavby textu budován, zároveň však je ale na pozadí nabídnuté textové struktury recipientem "oživován", přiřazován do sféry vnímatelem zživotněného "světa" textu (tedy výsledného díla) v určité konkretizované podobě.*“¹¹⁴ Petr Bílek mluví především o epice, avšak texty na tomto albu s epikou hraničí. Tato konkretizovaná podoba, je zde opředena tajemstvím, protože nemůžeme o této postavě vědět více než to, jak se prezentuje skrz své činy. Postupem textu se však jeho charakter buduje díky jeho promluvám, které jej prezentují jako důležitý a silný bod fikčního světa. A ne jen v částech, kdy je tato postava lyrickým subjektem, ale i v momentech, kdy jím je hlavní postava.

Verše dále pokračují ve slokách v rozuzlování příběhu, kdy je nám prezentován propad do zadlužení. V tomto bodě také dochází k přímé řeči, která umocňuje onen pocit bezmoci lyrického subjektu a prezentuje pozorovateli moment krize v příběhu. Miroslav Červenka ve své již zde citované knize píše: „*Jen se značnou dávkou nepřesnosti se dá říci, že přímá řeč nebo nápis prezentované v románu či básni jsou ikonickými znaky těchto komunikátů v příslušném fikčním světě. Ikonický znak je částečnou reprodukcí předmětů nebo vztahů v odlišném materiálu. V případě fikčních komunikátů je materiál identický ve fikčním*

¹¹³ COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011

¹¹⁴ BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace: k modernímu prozaickému textu. Teoretická knihovna.* Brno: Host, 2003. s. 257.

světě i v diskurzu, který ho konstituuje, jde o slova a jejich zvukové nebo grafické podoby, gramatické vztahy, výpovědi - nikoli o zobrazené, ale prostě realizované rysy jazykových předmětů.“¹¹⁵ V závěru ukázky se objevuje slovo „milien“. Jedná se nejspíše o slovní hříčku, kterou autor do textu zařadil jako odkaz na filmový snímek *Alien* (Vetřelec, 1979) a vložení této narážky má nejspíš za úkol onen sci-fi dojem podpořit. Ačkoli se tato reference může zdát jako náhodná, můžeme jí také chápat jako autorskou předzvěst budoucího alter ega, neboť v roce 2022 James Cole vydal album pod pseudonymem Alien. Taktéž je tato část sloky pojatá formou asociace, kdy všechny vyjmenované motivy spolu souvisí a tvoří jeden příběhový celek. Je zde i jistá příběhová gradace neboť jsou tyto motivy vyjádřeny v chronologickém sledu.

Exekuce, usnesení soudce, příkaz v ruce, zabavení věci, odstavení duše, čurák v puse

O, můj bože! Co budu dělat teď? Nemám ani floka, kolem mě je zed’.

Jak se dostat ven? A kde to kurva jsem? „Nyní budeš splácet svůj mili milien.“¹¹⁶

V příběhu následuje snaha o záchranu situace, kdy se lyrický subjekt nejdříve vrátí k postavě výherce, tedy Johna Vegabomba, aby opět přišel na scénu neznámý druhý hlas a vedl s protagonistou skladby dialog, díky kterému se lyrický subjekt mění a přesouvá. Tato změna lyrického subjektu je patrná i skrze detail, kdy jeden charakter vykává a druhý tyká. Tento jev dodává divákovi informace o situaci na pozadí. Víme díky tomu, jaká strana konfliktu má společensky a systémově navrch. Tento jev ohledně vnitřnětextového subjektu Petr Bílek dále popisuje takto: „*I ony jsou určitým směřováním, náčrtem, modelem, východiskovou stylizací, která vždy ponechává jistý prostor pro dotváření recipientem, pro možnost vtisknout jim v průběhu individuální konkretizace, založené na obecněji platných aspektech, ale i na aspektech pomíjivých, nahodile proměnných, individuální, nepřenosnou podobu.*“¹¹⁷ Tuto konkretizaci si můžeme právě vytvořit díky postupnému odtajnění charakterových rysů oné postavy. Nabízí Johnovi velice specifické možnosti, jak se dostat ze špatné situace. Z toho si můžeme my jako pozorovatel vytvořit obraz fikčního světa, ve kterém tato osoba je silně vlivná a posouvá Johna Vegabomba a s ním i příběh dál.

¹¹⁵ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 73.

¹¹⁶ COLE James. *John Vegabomb*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011

¹¹⁷ BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace: k modernímu prozaickému textu*. Teoretická knihovna. Brno: Host, 2003. s. 256.

Mimochodem rybí motivy, které v závěru ukázkou autor používá, jako umocnění pocitu znechucení se ještě více začalo projevovat na dalších deskách a především na desce Moby Dick.

Pane, já jsem ochoten, budu dělat cokoliv

V tom případě tu pro tebe jsou úkoly

Budeš dělat v cirkuse jménem showbyznys

Vidíš tento bazén? Budeš čistit kapří sliz¹¹⁸

Tento epický text však v této části nekončí a dostává se k divákovi finále, kde lyrický subjekt již zůstává nezměněný a svůj příběh dovypráví. Taktéž se zde nachází epifora prase. Kdy toto slovo nejdříve funguje jako metonymie velké výhry a později dostává doslovné vyznění v textu.

A zase výhra jako prase

proměnili mě v prase legrace v base

miliarda v mínusu, makám v cirkuse

Prase v cylindru, atrakce, tleskající ruce¹¹⁹

Příběh však pokračuje dále i ve skladbě Koridor, kde nám James Cole více rozevívá fikční svět tohoto alba. V této písni je popisováno město Necropolis. James Cole jej skrze lyrický subjekt, který se v něm nachází, pojímá jako místo, kde androidí těla končí. Skrze popisný charakter textu je zde pozorovateli fikčního světa představen možný závěr hlavní postavy. Není to však pouze o vrstvě fikční. V závěru ukázkou se píše o Izákovi, který je dost možná referencí na autora sci-fi a próz s robotickou a androidí tematikou Isaaca Asimova. Díky tomuto detailu tak tento text nezasahuje pouze fikční svět, ale i ten skutečný, kdy naznačuje, že by celý příběh mohl být pouze snem autora z našeho světa. Taktéž zde nacházíme další volnou asociaci, která funguje jako výpis pocitů lyrického subjektu z tohoto místa a zároveň pozorovateli fikčního světa tento svět dovytváří.

¹¹⁸ COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.

¹¹⁹ Tamtéž.

Necropolis, to je město dluhů postavený z opotřebovaných mrtvých snů

pohřebiště androidů, poslední štace, recyklace, konec mise

pláč nepotřebných andělů, praskání švů, návrat k matce elektrice.

Izákovi se ve snu zjevil koridor, co ved ven, než ho dostali, sepsal ten sen.¹²⁰

V předešlé ukázce se také mluví o konci života umělé inteligence, ten je popisován i v navazující skladbě Titanheart. Fascinující je fakt, že skladba je pojatá jako závěr příběhu, zároveň však je v polovině desky. Tento fakt můžeme chápat dvěma možnostmi, podle toho, jak se rozhodneme chápat druhou polovinu desky. Pokud budeme brát v úvahu možnost, že tímto příběh Johna Vegabomba pro diváka končí, končí tak i epická povaha alba a stává se především lyrickým vyjádřením filozofie lyrického subjektu, kterého můžeme chápat jako Jamese Colea, tedy autora desky, případně jako Moby Dicka, na něhož již v desce byl viditelný náznak, a díky podobným tematickým směrům by to dávalo smysl. Možná je ale i verze, ve které se příběh neuzavřel a pokračuje v dalších textech desky, jeho hlavní zápleтка je však utlumena a John Vegabomb v druhé polovině retrospektivně rozkrývá divákovi poznatky ze svého bytí ve fikčním světě. Znamenalo by to tedy, že deska nemá chronologickou kompozici. Zároveň se i tato skladba stává mostem mezi světem lyrického subjektu Jamese Colea a lyrického subjektu Johna Vegabomba, protože spojuje oba světy možných protagonistů textu a spojuje v jeden fikční svět, který si přebírá motivy z obou světů. Důkazem toho může být ono zmínění bohů, které může fungovat jako hyperbola pro pocit štěstí ve skutečných reáliích, zároveň však motiv božství velmi dobře zapadá do příběhu Johna Vegabomba, který je nám představován jako vůdce.

Pamatuješ, když jsme spolu byli? Galaxie byly,

nebyli jsme lidi, byli jsme bozi a žili

v zahradě milovali se pod hvězdama a měli

cokoliv, co jsme chtěli, kromě toho, co jsme chtěli.¹²¹

¹²⁰ COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.

¹²¹ Tamtéž.

Tato ukázka je silně milostně pojatá a nacházíme v ní slovní hříčku s bytím, které mění podmět, aby byl pozorovateli dokreslen fikční svět minulosti lyrického subjektu. Taktéž v ukázce tato hra se slovy funguje i ohledně vazeb mezi konkrétními slovy neboť význam textu můžeme chápat jako „žili v zahradě“, ale můžeme tuto pasáž změnit i na „v zahradě milovali“. Ona myšlenka umělé inteligence se nám vrací i pasáží zakázaných chyb, kdy tento slovní obrat lze chápat jako kritika stvořitele. Zároveň však přichází v potaz i možnost hyperboly Jamesova pohledu, kdy spíš může jít o kritiku společnosti nebo i systému, který chyby neodpouští. V závěru ukázku dochází k rozuzlení, kdy hlavní postava ztrácí svou milou na ocase komety. Kosmické kulisy můžou být brány doslovně ve fikčním světě Johna Vegabomba, ale pokud bychom za lyrický subjekt považovali Jamese Colea, dá se to opět chápat jako zveličení ztráty milované osoby.

Chodili jsme spolu na místa, co nejznaj lidí.

Jak jsme se měli učit, když nám zakázali chyby?

Chtěl jsem vědět víc, chtěl jsem vidět jiný světy.

Někde jsem tě ztratil na ocase komety.¹²²

Erotickou část této desky jsme již v této kapitole rozebrali. Proto se teď přesuňme k rozboru filozoficky laděného textu *Mimo dobro a zlo*. To je píseň, kde se opět lyrický subjekt Jamese Colea a Johna Vegabomba spojuje a lyricky se tyto dva charaktery překřikují. James Cole může být brán jako nositel příběhu ve verších o filozofii odkazující na Friedricha Nietzscheho a spojující známé motivy z jeho děl se životem.

Nevidím strop, nevidím dno,

jsem Nietzsche, děvko, mimo dobro a zlo.¹²³

Nicméně se v tomto textu lyrický subjekt opět znovu vrací k Moby Dickovi a odkazuje na něj skrze motivy vodního ekosystému a s ním spojené pasáže. Opět se text vrací k dílu

¹²² COLE James. *John Vegabomb*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.

¹²³ Tamtéž.

Friedricha Nietzscheho a parafrázuje jeho pojetí pohlížení do temnoty a jejího opětovného pohledu na nás.

Sálal jak slunce, sleduj funky sumce, jak tančí tango, vyhrává bingo.

Malá kurvo! Nehleď dlouho do průrvy nebo průrva vlétne do tebe a tvé kurvy

a pak poznáš tu největší rybu, masivní monstrum, hladina v klidu

proplovává kolem nás strach, že neudělá chybu, mřenka čeří vodu, snadná kořist boha lovu.¹²⁴

Dále se zde objeví i téma desky, která přišla v roce 2016 a to charakter Orfea. Referuje se zde však i na antického Orfea a jeho sestup do podsvětí. Lyrický subjekt zároveň klade apel na diváka, dopomáhá mu pochopit jeho dílo. Ukázka i končí autorovu definicí samoty, která se skrývá v nekonečné otevřenosti prostoru bez osy a tedy i bez možnosti vztyčného bodu.

Nepochopíš, dokud to neucejtíš slovama, neuchopíš, musíš sestoupit níž

jako Orfeus sestup do podzemí a pak ještě hloub, hloub do zapomnění.

Žádný dno, žádný strop, žádná osa není, blažený osamění.¹²⁵

5.2. Moby Dick (2013)

Pokud někdy James Cole vytvořil desku, ze které nejvíce číší ten nejryzejší egoismus a macho chápání hiphopového textařství, definitivně by to byl právě *Moby Dick*. Pro tento příběh Cole zaplul do hlubin moře a rozhodl se použít témata a motivy rybí říše jako pohled na jeho chápání společnosti. Je to společnost, kde se spousta ryb v rybníku předhání, kdo bude ta největší. On je však Moby Dickem, velkou velrybou, právě tím největším. Ohledně nápadu na takový koncept a jeho úspěchu u posluchačů se James Cole vyjádřil takto: „*Nečekal jsem*

¹²⁴ COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.

¹²⁵ Tamtéž.

*to. Měl jsem naopak pocit, že páchám komerční sebevraždu. Chtěl jsem se ponořit do temných rapových hlubin, chtěl jsem hodně výživné elektronické rapové album.*¹²⁶

Nedá se však s jistotou říct, že by *Moby Dick* bylo koncepční album, či že by mělo v sobě zakotvený příběh jako třeba *Halucinace* nebo *Vegabomb*. Pojítka mezi skladbami, které celé album uzavírají do celku, jsou především motivy vody, moří a ryb, kterých autor využívá pro slovní hříčky nebo jako alegorický pohled na společnost. Velmi výrazné jsou témata konkrétních skladeb, jež povětšinou rozebírají sexuální témata, milostná témata nebo téma společného života. Nelze však na tyto texty pohlížet stejně jako na eroticky laděné texty Kapitána Lásky. Tato deska je mnohem striktnější, mnohem agresivnější a explicitnější.

Lyrický subjekt by měl onou bájnou velrybou být, nicméně na Moby Dicka v textech často reaguje a referuje, jako by šlo o postavu jinou, než je sám autor. Lyrický subjekt tak o sobě referuje ve třetí osobě a sám sebe představuje jako další charakter. Ideálním příkladem je text titulní skladby. Můžeme si povšimnout i pro autora typicky často používané anafory. Zde funguje jako dobré pojítka mezi veškerými jmény, kterými lyrický subjekt sám sebe nazývá. V první části sloky je Moby Dick popisován jako vůdce i jako touha. Tento detail můžeme považovat za interpretaci Moby Dicka jako nedosažitelného ideálu pro fikční svět, ve kterém se objevuje. Tato interpretace nám otevírá i možnost, že lyrickým subjektem je právě protagonista skladby a sám o sobě deklaruje tato tvrzení. Případnou alternativou může být i verze, kdy lyrický subjekt skladby není protagonistou desky a vnímá tyto ideály jako své cíle.

Moby Dick je smrt

Moby Dick je král

Moby Dick je touha

*nekonečnej svár*¹²⁷

Lyrický subjekt dál pokračuje v anaforickém vyjmenování, co vše Moby Dick je. Tím pro čtenáře vytváří charakter příběhu, který se jeví spíše jako abstraktní než konkrétní. Miroslav Červenka ve své knize píše: „*Implikované tvořivé akty, zpřítomněné svými výsledky, a jejich literární kontext, tedy sémantické celky, jež si vnímatel na základě básně vyvozuje,*

¹²⁶ https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/mel-jsem-pocit-ze-pacham-komercni-sebevrazdu-rika-james-cole-o-nove-desce.A131004_101440_In_domov_ogo [cit. 2024-04-15].

¹²⁷ COLE James. *Moby Dick*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

konstitují abstraktní pozici subjektu díla.“¹²⁸ Pokud budeme interpretovat dílo autora, vždy budeme lyrický subjekt uvádět do nějaké pozice ve fikčním světě. K tomu právě tyto popisné pasáže slouží. Díky nim se dozvídáme o mytologii fikčního světa, ve které může být Moby Dick božstvem, ale díky známému konceptu celého díla je větší pravděpodobnost vyznění, že lyrický subjekt sám sebe za boha považuje. Stejně tak můžeme interpretovat i označení *čas*, které může znamenat nadčasovost charakteru, ale zejména to poskytuje fakta o nadřazenosti lyrického subjektu. Zbývá nám tedy pouze fráze s cílem, tu lze interpretovat opět dvěma způsoby. Pokud je Moby Dick cílem a lyrický subjekt jím je, hlásá tím, že každý by měl toužit, nebo touží, jím být. Případně, pokud by Moby Dick byla spíše abstraktní entita fikčního světa, měl by lyrický subjekt za cíl se Moby Dickem stát.

Moby Dick jsem já, ryba co slouží snům

Moby Dick je vorvaň, je to bílá saň

Moby Dick je bůh, Moby Dick je čas

Moby Dick je logo, nekonečná noc

*Moby Dick je moc, Moby Dick je cíl*¹²⁹

Zajímavou skladbou na albu je Černý sluce, jehož lyrický subjekt James Cole sám vysvětlil: *To není song o žádné úloze, to je fakt písnička, kterou jsem napsal já. To je Dan Ďurech, který hovoří o tom jaké to je být James Cole. Je tam zase popsána ta nejednoznačnost, na jedné straně ti je z toho všeho na zvracení, na druhé straně tě to tam táhne.*¹³⁰ V ukázce je viditelný náznak lyrického subjektu a tedy i autora, že jde vlastně o věčnou touhu o pozornost, která vychází ze strachu ze zapomnění.

Možná jenom kecám, možná to není tak zlý

*Možná chci, aby si mě někdo všiml, nechci být stín*¹³¹

¹²⁸ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. s. 64.

¹²⁹ COLE James. *Moby Dick*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹³⁰ <https://www.artattack.sk/01/james-cole-nemam-potrebu-sa-prisposobovat/> [cit. 2024-04-15].

¹³¹ COLE James. *Moby Dick*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

Text se dále přesouvá k dalším popisům pocitů lyrického subjektu. Ten popisuje svůj složitý vztah se společností, která ho nechápe, cítí se v ní nenáviděn. To vede k tomu, že tuto emoci společnosti vrací. Tu v textu umocňuje ono zopakování slovesa, které negativní atmosféru skladby zvýrazňuje.

Takže jsem většinou sám, ostatní se mě bojí

Snažej se mě odstříhnout, mě nenávidí

Já je taky nenávidím a všichni to cejtí¹³²

V kritice společnosti text dál pokračuje, když lyrický subjekt rozebírá pokrytectví jak okolí, tak i svoje vlastní, když nejdříve popisuje svou nevoli nad faktem, že lidé nedokážou přiznat složitost cesty k výsledku, ale ten už přiznávají. Pokud jde o sebekritiku lyrického subjektu, stěžuje si na odhánění lidí ze svého života, kteří mu poté chybějí. Krom toho používá anaforu jako prostředek mezi tímto a nadcházejícím veršem, kde se lyrický subjekt přiznává k touze po úspěchu a slávě.

Nepřiznaj, že to hledaj, přiznaj, že už to maj

Chci, aby mě nechali bejt, a přitom s nima chci bejt

Chci taky prachy a fame, hrát tu debilní game¹³³

Touha po uznání se v textu Černý slunce ještě opakuje, když lyrický subjekt proti svoji vůli přiznává křivdu vůči světu, který se o něj nezajímá. Tento verš je umocněn díky předcházejícímu tvrzení, kdy lyrický subjekt popisuje svou rozervanost a pocit zešílení z takové situace. Narážení do zdi hlavou se dá chápat jako snaha dostat se skrze mantinely, které si sám postavil. Zároveň tato pasáž poukazuje na myšlenky přijetí šílenství jako součásti vývoje osobnosti. Pasáž: jsem prý blázen jen, můžeme interpretovat i jako odkaz na stejnojmennou skladbu Jiřího Schelingerera.

Na kusy rozervanej, snažím se dostat ven

¹³² COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹³³ Tamtéž.

*Narážím hlavou do zdi, jsem prý blázen jen
Jsem možná ukřivděnej, že ze mě nestříká svět
Za což jsem vyblil pár svejch úžasnejch vět¹³⁴*

Jedna ze skladeb, která rozebírá ono macho jednání hip hopové scény a zároveň dokáže přijít i s kritikou vůči tomuto jednání, se jmenuje Prázdniny v Kurvolandu. K té James Cole pověděl: „*To nemá být song s nějakým velkým poselstvím, to je fakt jen výsměch nějaký maloměstský morálky, to má být sranda ve stylu Too Shortových skladeb.*“¹³⁵ Píseň začíná formálně jako dětská říkanka, avšak obsahově se jedná o vulgární text o erotice.

*Děvka je tady a děvka je i tam
kurev je plnej svět, některý ty kurvy znám¹³⁶*

Zároveň se James Cole drží formálně i dikce Moby Dicka a tedy využívá v textu motivy z moře a vody. Ty jsou použity k připodobnění postav ve fikčním světě skladby. Lyrický subjekt však sám vůči sobě tato přirovnání použije, když skrze motiv hadru, ke kterému se připodobňuje, slouží jako začátek eroticky laděné pointy.

*Lída byla třída, někdy leklá ryba
polykala to i s navijákem, měl jsem nahozíno
Cejtíl jsem se jako hadr, uměla mě ždímat¹³⁷*

Píseň stejně jako začínala, tak i končí odlehčeně, kdy se navrácí formát dětské říkanky. To je umocněné díky počítání v prvním verši, které právě evokuje dětské rozpočítávadla. Epizeuxis v následujícím verši tomuto pocitu dopomáhá, dělá pasáž rytmičtější, což je u rozpočítávadla znatelný projev.

¹³⁴ COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹³⁵ <https://www.artattack.sk/01/james-cole-nemam-potrebu-sa-prisposobovat/> [cit. 2024-04-15].

¹³⁶ COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹³⁷ Tamtéž.

Jedna dvě, děvky jdou,

*co nám, co nám, co nám nesou.*¹³⁸

V tomto období James Cole své texty velmi silně ovlivňoval svým osobním životem, konkrétně vlastním jednáním k ženám, k ostatním lidem na scéně nebo i k sobě samotnému. Nebylo to poprvé, bylo to však v té nejvíce razantní, nejvíce pohrdající a nejsebevědomější formě.

Díval se do očí tý svý lepry

A řek jsem jí: „Budu tě milovat navždy.“

*A ona mě zasvětila do tajů vraždy*¹³⁹

Cole se zároveň neodvrací od sociálně kritických textů a nabízí kritiku pohodlnosti společnosti a mluví o ztracení se v davu. Obecně je hip-hop brán jako kultura, kde mají vystoupit individuality do popředí. Dává tedy smysl fakt, že právě soudržnost s davem a příklon společnosti k hromadnému smýšlení autor kritizuje. Pokud se podíváme na fikční svět, který je, co se týče motivů, ponořen do hlubin vod, lze v tomto označení hledat prostřednictvím textů alba i témata společenské honby na vrchol žebříčku. Skladba Pod vodou toho může být perfektním příkladem. James Cole v ní totiž popisuje život v hlubinách moře fikčního světa Moby Dicka. Verše z ukázky můžeme interpretovat jako společenskou kritiku nečinnosti lidí, kteří jsou sice schopní něco udělat, ale většinou se nezmůžou na více než jednu akci, o níž si myslí, že je může stát spokojený život.

Hluboko pod vodou, kde divný entity žijou

Konzervujou energii, pět let se nepohnou

Pak přijde chvíle, kdy se rozjedou, zabijou

*Jeden pohyb navíc a můžou zahynout*¹⁴⁰

¹³⁸ COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž.

Tento koncept James Cole ve skladbě dále rozvíjí, když rozebírá téma přiživování se na úspěšnějších jedincích. Ti jsou zde symbolizováni jako majestátní velryby, zatímco slabší jedinci bez šance uspět symbolicky lyrický subjekt prezentuje jako kraby, kteří zkonsumují vše, co z mrtvých silných jedinců zbyde. Cole tak tímto textem předkládá myšlenku, že i ti nejsilnější jedinci ve společnosti jsou nakonec jen kořistí pro ostatní, kteří čekají na správný čas.

Čekaj na kořist, svou kořist tu dopadnou

Na dně si čekaj na ty, co zdechnou a vodpadnou

Velryby padaj vodou, jako vzduchem dolů jdou

Jdou dolů tmou, kraby jim kosti voberou¹⁴¹

Stejně jako jazyk sám se vyvíjí, i hudba mění témata a obsahy svých textů. Během pár let se do Česka dostala angličtina do mainstreamové hudby mnohem silněji a začala být ve velkém vyhledávána. James Cole se vždy snažil udávat trendy a i jeho projev nabral spoustu anglických slov. Ty v jeho textech byly přítomné již od dob prvních desek Supercrooo, avšak mnohem více je umocnil během sólové tvorby, kdy se rozhodl anglismy používat zejména pro slovní hříčky. Píseň Pod vodou si s tímto formátem hraje, kdy v druhé polovině skladby se vrací téma erotiky a sexuálních motivů. James Cole však díky makaronismu dokáže tyto momenty zesměšnit a udělat z nich satirický text. Na začátku ukázky také vidíme tematickou literární referenci na knihu Dvacet tisíc mil pod mořem, kterou napsal Jules Verne.

A 20 000 mil pod mořem, tam já jsem

Ponořen, na cestu svítí halogen

Já felim s rybama, zatímco ty spíš

šukám Ariel, pod ploutvým má prdel, suckuj tu kloaku¹⁴²

Veškeré texty na albu však James Cole neprezentuje lyrický subjekt skrze postavu Moby Dicka, ale objevují se i další charaktery na pozadí fikčního světa. Ve skladbě Sen

¹⁴¹ COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹⁴² Tamtéž.

neonové noci se v refrénu nachází postava ženy, se kterou hlavní protagonista má milostný poměr. Ta se právě v refrénu stává lyrickým subjektem a popisuje téma svým pohledem. Tento pohled je pouhá interpretace lyrického subjektu písně tohoto charakteru. Zároveň má opakování slova *dělej* v textu rytmické odůvodnění, neboť ten díky tomuto detailu působí houpavě, stejně jako samotný popisovaný akt.

Řekni mi proč, proč si tak skvělej?

*Dělej mi to, dělej, dělej mi to, dělej*¹⁴³

Cole zároveň nechal na této desce fragment lyrického subjektu Johna Vegabomba z předchozího projektu. Ten se projevuje ve skladbě *Monstrum*, kde nacházíme sci-fi tematiku a náznaky kybernetické erotiky, která se ve velkém na nahrávce z roku 2011 objevuje. Druhý verš v sobě nese i anaforu slovesa *lámat*, které se mění z metaforického pojetí na pojetí konkrétní.

Jsem human dildo z budoucnosti

*Lámu srdce, lámu kosti*¹⁴⁴

Koncept lyrického subjektu Johna Vegabomba se v textu objeví ještě jednou, kdy paranoidním stylem je prezentován strach lyrického subjektu ze společnosti, která se ho chce zbavit a nahradit jím samým, ale pod kontrolou. Takové téma perfektně zapadá do fikčního světa Johna Vegabomba. Detail na konci ukázky, kdy lyrický subjekt nechtějí zabít, nýbrž vypnout tuto možnost interpretace potvrzuje. V textu se ještě objeví reference na skladbu *Milion*, kde se mluví o milionu kosmických korun (*utrácím space money, milionář honey*¹⁴⁵).

Chtěj mý sémě, vytvořit klon

*Maj ze mě strach, chtěj mě vypnout*¹⁴⁶

¹⁴³ COLE James. *Moby Dick*. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Tamtéž.

James Cole postavu Moby Dick prezentuje jako společensky negativní postavu, která žije podle svých pravidel a nebrání se kontroverzním postojům nebo urážkám. Proto například skladba Peperí obsahuje část textu o drogách. Ty, které nabízí lyrický subjekt, jsou prezentovány jako hvězdný prach, což má symbolizovat nejčistší možnou variantu, kterou lidem prodává. Takový postoj kritizuje ředění látek od překupníků, ale postoj k vlastnímu prodeji nechává pozitivní.

Zabijím rýmy jak vrah

Prodávám hvězdný prach

Aby si děti mohly vyjet a nemusely brát

Tu tvou naředenou mrdku, po ní ti nebude stát¹⁴⁷

Podobný příklad můžeme najít ve skladbě Demolice. Ta na úplném závěru obsahuje text, který nám je prezentován jako oficiální zpráva o demolici domu. V polovině oznámení se však text opět mění na klasickou dikci Jamese Colea, který sám sebe prezentuje skrze lyrický subjekt jako charakter fikčního světa.

Váš dům bude srovnán se zemí. Ukázal se jako příliš zastaralý. Nemá místo, bude stržen. Mistr demolice James Cole vám vzkazuje: „Zůstanete navždy nepochopeni. V cihlách a prachu ze stavby zámku.“¹⁴⁸

Ke kritice se James Cole v textech vrací znovu ve skladbě Kazatel skla, kde lyrický subjekt napadá pohodlnost a utíkání před problémy. Verše této písně rozebírají pohled pohodlného člověka na situace, kdy je třeba bojovat za své názory nebo svobodu. Ten však místo toho mlčí a s davem sklání hlavu. Lyrický subjekt pak funguje jako nastavovač zrcadla, který tyto sociální problémy s pasivitou proti těmto lidem obrací.

Žádný skutečný nebezpečí nehrozí, naučil ses rozpoznat správný mlčení

Vykazuje se tam všechno, co se nehodí, žádný protiúder, jen ticho zní¹⁴⁹

¹⁴⁷ COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹⁴⁸ Tamtéž.

Text dále v tématu pokračuje a využívá epizeuxis, díky kterému umocňuje onen pocit, že nikdo se situací nic neudělá. Ono prozření je poté lyrickým subjektem připodobněno k pocitu šílenství, které chápe jako jedinou možnou cestu. Autor zároveň při prezentaci šílenství využívá inverze, kde lze slova různě interpretovat a tím v textu nacházet další význam.

Ticho v tobě, ticho v něm, ticho v ní Nikdo nechce ochutnat to pravý šílenství

Když běžíš s čůrákem duše v ruce ulicí nahatej, životem ožralej¹⁵⁰

James Cole si zároveň pohrává i s básnickým klišé a jeho lyrický subjekt se vysmívá básnickému patosu. Skladba Übercool obsahuje pasáž, ve kterém můžeme vidět spojení hip-hopového formátu textu a básnického pojmenování měsíce.

Jsi blbá guma, sundám si kalhoty, prdel svítí jak luna¹⁵¹

Cole taktéž v tomto textu odkazuje na českou literární minulost, když zmíní dílo Aloise Jiráska, konkrétně jeho postavu F. L. Věka, čímž zesměšňuje neznámého adresáta skladby. V hip-hopové kultuře a rapovém jazyku se velmi často užívá lyrická technika, kterou literární teoretik Henri Louis Gates Jr. nazval signifyin(g). Tato forma hraní se slovy má jako primární úkol vyprovokování oponenta a využívá jazykových nedostatků protistrany, která není schopná pracovat s textem, který jí je předkládán.¹⁵² Na stejné, lehce poupravené formě funguje i tento verš, kdy lyrický subjekt cítí nadřazenost skrze svoji znalost české literatury a využívá jejího stáří k posměškům.

Tvůj styl je starej 200 let jak F. L. Věk¹⁵³

¹⁴⁹ COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. s. 270-271.

¹⁵³ COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.

6. Stanley Kuffenheim (2018)

„Byl to takovej pokus, jestli ještě dokážu udělat rapovou desku,“ popsal James Cole svůj nejnovější projekt v roce 2018. Stanley Kuffenheim byl nejspíš nejvíce propracovaný projekt Jamese Colea, pokud jde o celistvost konceptu alter ega. Celé album se nese na vlně alternativní reality, debaty nad duší a tělem, sebereflexí a ohlédnutím do minulosti, ale i rozebírající přísliby budoucnosti. Sám James Cole se k albu vyjádřil takto: „*Je to stylizovaný očištec rapového alter ega. Jedna postava nahrazuje druhou. V určitém smyslu je to zároveň asi nejosobnější a nejbiografičtější album.*“¹⁵⁴ Autor zamýšlel vydat k albu i videohru, kde by se příběh na pozadí desky ještě prohloubil. Bohužel tento projekt nevyšel, nejspíš kvůli výběru týmu.¹⁵⁵ Zůstává nám tedy deska, kterou sám Cole představil na Youtube svým fanouškům videem *Proměna vědomí*¹⁵⁶. Během tohoto období taktéž došlo k autorovým experimentům s ayahuascou. Jak moc tyto zkušenosti do tvorby tématicky pronikly je čistě sporadické, neboť se zdá, že autor tyto zkušenosti reflektuje především jako motivy a používá vyobrazení tripových momentů k vyjádření jiných reálií. Zároveň se nabízí díky použití tematiky neonů interpretace kritiky marketingu násilně vtačeného do rapové kultury, vůči kterému se James chtěl na této desce vyhradit.¹⁵⁷

Neony se na tebe sápu tmou

*Nevidíš svý ruce, ale vidíš věci, který jsi nikdy nechtěl vidět, a teď tu jsou*¹⁵⁸

To celé zároveň spojuje texty na této nahrávce v jeden celek, neboť se kritika propagace korporátními společnostmi v textech opakuje. Jeden z důvodů je i Coleovo vyjádření znechucení ze své minulosti, která byla tímto tématem poznamenána. Ve skladbě Hvězdnej Prach je toto téma předkládáno. Nekončí však na negativní vlně a otevírá možnost odražení se od dna a úspěchu díky víře.

¹⁵⁴ <https://www.hiphopstage.cz/vetsina-soucasnych-mcs-jsou-podlezavci-okamura-mcs-rika-stanley-kuffenheim-aka-james-cole-v-novem-rozhovoru/> [cit. 2024-04-15].

¹⁵⁵ <https://refresher.cz/54355-Nevazil-jsem-si-zivota-chtel-si-ho-vzit-sveruje-se-James-Cole-v-nove-skladbe-Manual-Poslechni-si-cele-album-Stanley-Kuffenheim> [cit. 2024-04-15].

¹⁵⁶ JAMES COLE official channel. 2017. *James Cole - PROMĚNA VĚDOMÍ*. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=8c7OyF0dQ4E>

¹⁵⁷ <https://www.hiphopstage.cz/vetsina-soucasnych-mcs-jsou-podlezavci-okamura-mcs-rika-stanley-kuffenheim-aka-james-cole-v-novem-rozhovoru/> [cit. 2024-05-17].

¹⁵⁸ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

Bože, jak low se dá spadnout? Prodávat za drobný svou božskou flow?

Naštěstí žádná díra není bezdná. A tvoje víra nikdy není bezdětná.¹⁵⁹

Příběh desky je velmi konkrétní. Vypráví o rapperovi jménem Stanley Kuffenheim, který pochází z alternativní reality, dostal se do našeho světa a je zde zděšen současnou rapovou scénou. „*Stanley Kuffenheim je James Cole z paralelně existující Prahy, kde je vše v pořádku. V této Praze se vyrábí tvrdý léčivý rap. Po příchodu do naší Prahy (který se odehraje skrze dopravní zrcadlo u hotelu Hilton) vidí, že je tu vše značně posunuté. Místní ikony hudby jsou avatary pro démonické síly. Jeho mise je zachránit rap.*“¹⁶⁰ Na celý akt záchrany rapové kultury odkazuje Cole v textech několikrát. Tyto texty nesou společný motiv a to je gravitační emitor. Jedná se o fiktivní zbraň, kterou Kuffenheim používá pro zabití špatného rapu. Zároveň v předložené ukázce je nám představen i zrod protagonisty textů.

Amputovaný emoce emitorem killím

Kuffenheim zplozen, dítě kovu a bylin¹⁶¹

Ony byliny opět mohou naznačit ayahuascové rituály, případně obecné označení psychoaktivních látek. Oním kovem může být chápán ten skutečný, což může odkazovat na sci-fi tematiku, se kterou je tato deska spjatá, případně to může mít autobiografický přesah, neboť Cole se netají informací, že před rapem poslouchal metalovou hudbu. Díky tomu, že gravitační emitor je zbraň, využívá autor při jejím popisu v textu i onomatopoi, která díky opakování krátkého anglického slova zemřít symbolizuje střelbu.

Jedu drive by s emitorem, zmrde, die, die, die, die, die!¹⁶²

Celé album je zároveň plné referencí na postavy z české literatury. Tyto odkazy jsou vždy použity jako slovní hříčka. V textu Electric Blau se objevuje odkaz na český

¹⁵⁹ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁶⁰ <https://www.koule.cz/novinky/release-desky-stanley-kuffenheim-uz-dnes/> [cit. 2024-03-25].

¹⁶¹ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁶² Tamtéž.

underground (*Magor jak Jirous*¹⁶³), zároveň jde o hraní se slovy, kdy díky možnosti více interpretací slova se přezdívka autora mění na původní význam slova.

Krom Jirouse se v textu objevuje i Filip Topol skrze vyobrazení své fiktivní postavy Kiliána Nedoryho. Tomu předchází i první verše, kterými lyrický subjekt popisuje protagonistu alba a varuje před ním. S postavou Nedory se zároveň pracuje díky podobnosti jména Kilián s anglickým slovem kill (zabít).

Nenech to zkurvený monstrum chodit volně mezi lidma, protože může zabíjet flow

Nemá náladu na hovadiny, který killí jako Kilián Nedory polyká kour¹⁶⁴

Dále Cole ve svém textu referuje také na Franze Kafku a jeho *Proměnu*. S tou si opět pohrává díky podobnosti českých a anglických slov, protože české slovo brouk (Řehoř Samsa) se vyslovuje stejně jako anglické broke (zlomené).

Dostaneš Kafku, ráno se probudíš broke¹⁶⁵

Kromě undergroundové scény a Kafky však Cole do textů vložil i referenci na Aloise Jirásků a jeho *F. L. Věka*. S tím se pracuje pro vyjádření nadčasovosti odkazu Stanleyho Kuffenheima, neboť Věk je díky době vydání popsán jako tzv. stará škola a jako úplný opak je připodobněn Stanley ke spermatu, tedy životu úplně novému. Zároveň je postava F. L. Věka perfektní jako definice starých časů díky svému jménu.

Jsem old-school jak F.L. Věk, new-school jak sperma¹⁶⁶

Ona nadčasovost odkazu Stanleyho českému rapu se v písních objevuje několikrát. Díky tomuto faktu můžeme považovat odkaz celého alba i jako vysvětlení, že problém s autenticitou a kvalitou scény je věčný a nelze se na něj dívat jako na situaci konkrétního

¹⁶³ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž.

časového úseku nebo generace. Zároveň se James Cole snaží oprostít od trendů scény a naznačuje, že Stanley Kuffenheim, tedy ani on sám, takové věci neřeší.

Neustále i nikdy trendy

*Kuffenheim online, ten zmrd je neverending story*¹⁶⁷

Stanley Kuffenheim zároveň během příběhu desky působí jako jakýsi mesiáš scény, který situaci na ní zachraňuje slovy i činy. Pokud problémy neřeší zabitím, předkládá scéně moudra, aby mohla znovu povstat. Tato moudra však v sobě nesou agresivitu vůči hiphopové scéně a naznačuje, že skrze úplné zničení, slunce nám zde totiž může prezentovat atomovou bombu, lze dojít k prozření.

Rozšlapej ty blbosti, to nejseš ty

*Najdeš v sobě atomový slunce i klid*¹⁶⁸

Stanley Kuffenheim však funguje v klasických parametrech hip hopové lyriky. Například ve skladbě Kuffie předkládá skrze lyrický subjekt myšlenku, že právě on je ten, který oživí mrtvou scénu.

Českej rap je dead, i když je MC's 500

*Stačí jeden Kuffie, aby se mu vrátil tep*¹⁶⁹

Ke smrti rapu a jeho zhoršení v očích autora a tedy i lyrického subjektu dochází ve stejné písni. Následné verše jsou spojené anaforou, kdy jsou nám představeny s nadsázkou dopady rapové hudby na posluchače. Jedná se podle lyrického subjektu o zážitek spirituální, nadpozemský, zároveň však mluví o závislosti na něm skrze připodobnění k drogám.

¹⁶⁷ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Tamtéž.

Proč je české rap tak zkurveně wack

Když je to boží smah

*Když je to boží crack*¹⁷⁰

Skladba Upgrade pokračuje v lyrickém subjektu představujícím protagonistu desky jako nadřazenějšího jedince na scéně. S touto myšlenkou si prohrává i slovně, kdy slovo upgrade má slabiku *up* několikrát zopakovanou. To vede k onomatopoi, která zapříčiňuje pocit onoho vylepšení stroje.

Laserový oči, smejt ze sebe hate

*Up-up-up-upgrade*¹⁷¹

James Cole v rozhovoru říká, že Stanley je jeho „upgradovaná“ verze.¹⁷² Toto v textu lyrický subjekt, kterým je ve skladbě právě Stanley Kuffenheim, dokazuje, když nám deklaruje smrt Jamese Colea jeho rukou, kvůli jeho falešnosti. Autor sám se skrze lyrický subjekt kritizuje a přijímá spoluvinu na smrti české rapové scény.

Stanley Kuffenheim baby, zabil jsem Colea, byl fake dick

*Byl jako Slim, trochu Shady, sejmul jsem všechny ty šmejdy*¹⁷³

Text si dále pohrává dál i s anglickými rýmy, když je nám představen koncept osvícení scény, jež Kuffenheim provádí. Dle slov lyrického subjektu však nejde o dobrovolnou činnost, neboť verš končí slovem *crime*, nám je tedy naznačován nějaký zločin. Tím může být právě i osvěta scény, jež o to nestojí.

Kuffenheim time znamená Kuffenheim shine

¹⁷⁰ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² <https://www.hiphopstage.cz/vetsina-soucasnych-mcs-jsou-podlezavci-okamura-mcs-rika-stanley-kuffenheim-aka-james-cole-v-novem-rozhovoru/> [cit. 2024-04-05].

¹⁷³ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

*Světelný puls do tvý hlavy, Kuffenheim crime*¹⁷⁴

Květy zla na první pohled i díky názvu skladby znovu osahují referenci na literaturu. Tentokrát jde o básnickou sbírku *Květy zla* Charlese Baudelaira. Skladba jako taková již otevřeně interpretaci nebo variaci díla nenabízí, můžeme však najít motivy, které se podobají, jako bujarý společenský život, drogy, alkohol a podobné. Text jako takový se dá chápat jako autobiografický a lyrickým subjektem zde může být sám autor. Vyzpovídává se ze svých pocitů a tužeb, které zároveň zavrhuje. Můžeme v textu nalézt taktéž pasáž, která by mohla odkazovat na ayahuascu a její účinky, neboť při takovýchto rituálech právě autor viděl zvířecí oči ve tmě. Říká, že mu to jeho vlastní oči otevřelo a pomohlo mu stát se lepším.¹⁷⁵ Zároveň můžeme brát tyto verše jako rozloučení se s původní formou lyrického subjektu Jamese Colea, typického svým macho jednáním a braní života na lehkou váhu.

Někdy bych si přál, aby všechno bylo lehký

Aby mi ke štěstí stačilo mít, prachy, koks a děvky

Jenže od chvíle co sebe vnímám, něco těžkýho mě svírá

*Když koukám do tmy, něco na mě zírá*¹⁷⁶

K původnímu alter egu se lyrický subjekt vrací v textu jako k objektu ve fikčním světě, kdy popisuje svůj strach z něj a nechce jej probudit. Následující verš však poukazuje na uvědomění si pozitivního dopadu jeho probuzení.

To monstrum má hlad, Kuffenheim, nechme ho spát

*Ted' bude zpívat píseň, kterou má každý živý rád*¹⁷⁷

Text se dále vrací ke kritice macho jednání na scéně českého rapu, zahrnuje zároveň i osobní kritiku téhož. V této části skladby se objevuje právě titul písně, který je použitý jako

¹⁷⁴ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁷⁵ Real Talk, 2020, James Cole - "Český rap je k*nda, co smrdí jako tuňák", YouTube video. [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0gOnc7eH9M&t=1287s>.

¹⁷⁶ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁷⁷ Tamtéž.

definice takového přístupu scény k životu. Píseň dále pokračuje i ve veganských námětech, které v tomto období byly Jamesovi blízké, a vyjadřuje skrze lyrický subjekt svůj postoj.

Story stále stejná, nejprve je morning glory

Mačo-píča vykvetlá, květy zla, hory doly

Bolí to, když to děláš a bolí to, když přijímáš

Když pojídáš zvířecí krev a hledáš svatozár¹⁷⁸

Skladba dále přichází s básnickým popisem piva a jeho významu pro kulturu. Tento nápoj je nám skrze alegorii popsán jako spirituální obsah, který je spjatá s českou přírodou a zároveň i teplými letními dny. Ve verších se opakuje motiv koupelí, které pokaždé symbolizují rozdílnou symboliku. První pasáž odkazuje k předchozím veršům rozebírající veganství a předkládá, že darem je život. Druhé zobrazení koupele je opět alegorické ztvárnění pivní kultury.

Když se koupeš v utrpení, tvý oči neuvidí dar

Plná náruč ječmene a bílé stíny far

Je čas se koupat v poli, vír tě vítá, šup tam

Vůně letních bříz, mezi klasy domov mám¹⁷⁹

Hvězdněj prach je skladba, kde se autor skrze lyrický subjekt omlouvá za svou minulost a vnímá ji jako plnou chyb a přešlapů. Samotné uchopení námětu hvězdného prachu je zde branné doslova i obrazně zároveň a popisuje alegoricky autorovu situaci. Sláva mu nedovolila vnímat okolí. Je prezentována hvězdným prachem v jeho očích.

Omlouvám se, neviděl jsem tě, měl jsem v očích hvězdněj prach

Nezvedal jsem telefon, nemoh jsem mluvit, měl jsem strach

Možná jsem trochu chcípal, i to se může stát

¹⁷⁸ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁷⁹ Tamtéž.

*Ten alarm stále pípal, nechtělo se mi vstát*¹⁸⁰

Text dále pokračuje v popisu osobních pocitů lyrického subjektu. Popisuje propojení mezi fikčním světem reálným a snovým, stav mysli, ve kterých lyrický subjekt jeho realita pronásleduje i ve snech a on tak ztrácí pojetí o snové realitě. Cole se k této formě poselství vyjádřil tak, že Stanley osciluje mezi destrukcí a transcendencí lásky.¹⁸¹

Někdy je to too much, já chtěl bych jenom spát

*Jenomže když usnu, tak se mi o životě zdá*¹⁸²

Skladba dále minulost lyrického subjektu konkretizuje a popisuje jeho zkušenosti s „materialistickým“ životem. Během toho se v textu objevuje slovní hříčka obsahující českého spisovatele Bohumila Hrabala, kde se pracuje s doslovným významem jeho jména. Následně se v dalším verši objevuje epizeuxis, který popisuje protichůdné akty vůči lidem. Toto prohlášení rozebírá neochotu lyrického subjektu a tedy i autora samého pomoci svému okolí.

Udělal pár míčů a poslal je do piči

Pak se hrabal ze dna a nebyl Bohumil

Ublížil hodně lidem, pomohl hodně lidem

*Většinou v agónii, málokdy v klidu*¹⁸³

Ideálním příkladem prezentace lyrického subjektu Stanleyho Kuffenheima může být skladba *Manuál*, která fikční svět více rozevívá pozorovateli. Píseň na svém začátku naznačí, jaký problém autor vnímá na tehdejší scéně. Vykresluje scénu jako místo plné samozvaných odborníků, kteří řeší cizí životy a radí jim. James Cole takový přístup odmítá a vyjadřuje se k chápání rapu takto: „*Pro mě je umění – a rap považuji za umění – v první řadě silou odporu, rezistence, momentem svobody. Jsem zde se svou imaginací a kreativitou, kterou nenechávám*

¹⁸⁰ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁸¹ <https://www.hiphopstage.cz/vetsina-soucasnych-mcs-jsou-podlezavci-okamura-mcs-rika-stanley-kuffenheim-aka-james-cole-v-novem-rozhovoru/> [cit. 2024-03-27].

¹⁸² COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁸³ Tamtéž.

ničím spoutat a tím pádem je mé gesto i politické – naserte si, toto je moje umění a prostor, kde nechci mít ničí špinavé pracky, mé umění je určené mému Bohu, což lze také číst jako tomu nejpřísnějšímu divákovi, co v sobě mám, tomu největšímu fanouškovi, co mám.“¹⁸⁴

James Cole tedy vnímá jako svého modelového recipienta v sobě samém a podle něj tvoří své texty.

Sleduju MCs a nevím, co vidím

Jsi motivátor? Lektor? Nebo kouč? Dietolog? Guru?

Prodáváš Strážnou věž? Nebo deodorant? Kdo tě platí? A pro koho prodáváš?¹⁸⁵

Pokud bychom vztahovali tuto pasáž ke skutečnému světu, nabízí se slova Miroslava Červenky, který ve své již několikrát citované knize píše: „*Kterákoli tematická složka fikčního díla je na základě vzájemné přístupnosti mezi světy a na základě principu minimální odchylky potenciálně vztažena k aktuálnímu světu a osobnímu autorovi, jakož i učiněna potenciálním předmětem pravdivostního hodnocení.*“¹⁸⁶ Tedy význam skladby můžeme změnit dle našich zkušeností se světem skutečným a podle toho se nám jako pozorovateli mění i svět fikční.

Text v refrénu rozebírá pasivní část scény, tedy ty, kteří ji živí a tvoří její největší část, fanoušky. V textech hledají různé rady do života a dělají si z umělců své vzory. Ti často nevnímají život jako příliš cenný a tento pohled text v druhé části kritizuje. Refrén v tomto momentě funguje i díky anaforám a epiforám spojené ve verších, kdy díky zmíněnému obsahu veršů se nám celek spojuje do jednoho námětu o životě a hledání.

Spoustu lidí hledá návod jak žít

spoustu lidí hledá důvod proč žít

spoustu lidí nenechá ostatní žít

spoustu lidí žije jako by neměli umřít.¹⁸⁷

¹⁸⁴ <https://www.hiphopstage.cz/vetsina-soucasnych-mcs-jsou-podlezavci-okamura-mcs-rika-stanley-kuffenheim-aka-james-cole-v-novem-rozhovoru/> [cit. 2024-03-27].

¹⁸⁵ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁸⁶ ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky. Scholares*. Praha: Paseka, 2003. s. 18.

¹⁸⁷ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

Tento koncept se později ještě doplňuje o odpovědi a vysvětlení, co tito lidé na scéně hledají skutečně. Lidé by rádi našli manuál na život. Někteří nedokážou vnímat mantinely svobody cizích lidí a překročí je, za to jsou odsouzeni. Výjimkou je druhý verš, který rozebírá samotné formy skladeb, jež lidem dávají důvod k žití a snaží se býti jejich duchovními rádci.

Spoustu lidí hledá návod jak žít (hledaj manuál)

a spoustu lidí hledá důvod proč žít (porouchanej spirituál)

a spoustu lidí nenechá ostatní žít (hledaj kriminál)

spoustu lidí žije jako by neměli umřít.¹⁸⁸

Anafora se v textu ještě vrátí v následné sloce, kde lyrický subjekt přechází zpět do autorského vyjádření pocitů a nabízí nám zповěď k osobnímu božstvu, kterému děkuje za život, který má. Zároveň však přijímá veškeré útrapy života a vnímá je jako přínos.

Díky Bože za ty lekce, který za sebou mám

Díky Bože za to, že jsem naživu a dechám

Díky Bože za mou rodinu a všechny ty dny

Kdy jsem si nevážil života a chtěl si ho vzít¹⁸⁹

Skladba se jménem Stanley Kuffenheim rozebírá skrze lyrický subjekt pohled charakteru Stanleyho na práci s textem a přístup ke psaní. V textu také najdeme referenci na vědce Alberta Hofmanna, který je také známý jako tvůrce LSD, tedy psychedelické drogy. *Kolo* v textu není nahodilé, neboť Hofmann objevil účinky LSD, když jel na kole. Motivy s tím spojené se objevují dále, když lyrický subjekt na tomto kole jede po vlastní vysněné planetě.

Jsem jako Hofmann, když nasedám na kolo

Jedu volnou planinou planetou mou

Moje slova planou, paviáni řvou¹⁹⁰

¹⁸⁸ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁸⁹ Tamtéž.

Text dále pracuje v podobné formě, kdy je nám předložen názor, že lyrický subjekt, tedy i autor nechává svou práci volně plynout jako řeku a píseň tak má volnost. Třetí verš ukázky funguje na střídání dvou rýmovaných sdělení střídavým rýmem v jednom verši. Sloka končí na spirituální tématice o alegorickém nalezení svatyně a zutí bot na nohou. To v mnoha kulturách naznačuje pokoru před božstvy.

Plavím se řekou flow, plachtím tmou

Na křídlech písňe, vím, že je nás celej houf

Doufám, mám víru, nezoufám, mám míru, se houpám, vesmíru, se koupám

Když najdu svatej kout, tak se zouvám¹⁹¹

¹⁹⁰ COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

¹⁹¹ Tamtéž.

Závěr

V této práci jsme rozebrali nejzásadnější alba a texty Jamese Colea, od jeho úplných počátků, až do roku 2018. Díky tomu jsme dostali viditelný náhled na jeho fikční svět a práci s lyrickým subjektem, jenž je silně ovlivněný jeho častými alter egy. Mohli jsme díky zodpovědět otázku, zda má česká rapová kultura spojitosti se současnou literární kulturou a také slam poetry scénou.

Slam poetry a rapový text spojuje zejména formální hra s lyrikou a silný důraz na publikum během vokální prezentace. Díky této práci nyní víme, že rapová prezentace tato kritéria splňuje.

Během rozboru alb jsme si mohli povšimnout mnoho intertextových referencí, případně odkazů na popkulturní 20. století, a to jak tuzemskou, tak světovou. Vzhledem k tomu, že se jedná o ideální příklady hiphopové lyriky a současným formálním trendům literatury lze říci, že hiphopová kultura je s literární propojená, vypůjčuje si z ní komunikační prostředky a referuje na ni.

James Cole byl se skupinou Supercrooo jedním z nejvýznamnějších rapových umělců na našem území. Více či méně velkého úspěchu a přínosu scéně se dočkala i jeho sólová alba. Pevně věřím, že tato práce jeho lyrické kvality obhájila na akademické úrovni a dokázala hiphopovou kulturu inteligentně prezentovat.

Jak bylo patrné dle číslování kapitol dle alter eg, rozkryli jsme otázku zda alter ega a jejich vlivu na vyznění alba či atmosféru skladeb je výrazné a dochází ke změnám při jejich alternativách.

Do dnešních dní je James Cole považován díky svému specifickému textařství za významnou a vlivnou osobnost české hip hopové scény. Tato práce jeho lyrické dílo pomůže představit akademické půdě a dopomoci hip hopové subkultuře v jejím chápání.

Summary

In this thesis, we have analyzed the most important albums and lyrics of James Cole, from his very beginnings until 2018. This has given us a visible insight into his fictional world and his work with a lyrical subject that is heavily influenced by his frequent alter egos. Thanks to this, we were able to answer the question of whether Czech rap culture has connections to contemporary literary culture and also the slam poetry scene.

In particular, slam poetry and rap lyrics are linked by formal play with lyricism and a strong emphasis on the audience during vocal presentation. Through this work, we now know that rap presentation meets these criteria.

During the analysis of the albums, we could notice many intertextual references or references to 20th century pop culture, both domestic and global. Considering the fact that these are ideal examples of hip hop lyricism and the current formal trends of literature, we can say that hip hop culture is interconnected with literary culture, borrowing means of communication from it and referring to it.

James Cole, with his group Supercrooo, was one of the most important rap artists in this country. His solo albums have also been more or less successful and contributed to the scene. I firmly believe that this work vindicated his lyrical qualities on an academic level and managed to present hip hop culture intelligently.

As was evident by the numbering of chapters by alter egos, we have unraveled the question of whether alter egos and their influence on the sound of the album or the atmosphere of the songs is significant and changes occur when alternatives are made.

To this day, James Cole is considered an important and influential figure in the Czech hip hop scene due to his specific songwriting. This thesis will help introduce his lyrical work to academia and aid in the hip hop subculture's understanding of it.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

CD

- K.O. Kru. Nádech, Náš cíl [zvukový záznam na CD]. Praha: P.A.trick records, 2001.
- COLE, James. Frekvence P.H.A.T. [zvukový záznam]. Praha. Terorist? records, 2002.
- SUPERCROOO, Toxic Funk [zvukový záznam]. Praha. Bigg Boss, 2004.
- SUPERCROOO, České Kuře: Neurofolk [zvukový záznam]. Praha. Bigg Boss, 2005.
- COLE James. James Cole je Kapitán Láska. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2009.
- COLE James. Halucinace Ze Třetího Patra. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2010.
- COLE James. John Vegabomb. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2011.
- COLE James. Moby Dick. [zvukový záznam na CD]. Bigg Boss. Praha. 2013.
- COLE James. Stanley Kuffenheim. [zvukový záznam na CD]. Vlastní náklady. Praha. 2018.

Primární literatura

- BÍLEK, Petr. A. *Kapitoly z teorie literárního díla: skripta pro posluchače filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-758-3.
- BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace: k modernímu prozaickému textu. Teoretická knihovna*. Brno: Host, 2003. ISBN 80-7294-080-5.
- CULLER, Jonathan D. *Teorie lyriky*. Přeložil Martin POKORNÝ. *Studia poetica (Univerzita Karlova)*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4456-1.
- ČERVENKA, Miroslav. *Fikční světy lyriky*. Scholares. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-592-8.
- KUBÍNOVÁ, Marie. *Kapitoly z teorie literárního díla: skripta pro posluchače filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-758-3.
- MERTA, Vladimír. *Zpívaná poezie: úvaha vzniklá za pochodu v letech 1982-84. Impuls (Panton)*. Praha: Panton, 1990. ISBN 80-7039-032-8.

ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích. Literární řada*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7.

VESELÝ, Karel. *Hudba ohně: radikální černá hudba od jazzu po hip hop a dále*. Vydání druhé, přepracované. Praha: Paseka, 2022. ISBN 978-80-7637-215-3.

VLAŠÍN, Štěpán (ed.). *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984.

Online zdroje

KOUCKÁ, Anna. *James Cole: Zavedli jsme slovo d*čka v českém rapu. Nik Tendo mě inspiroval*. Online. 2023. Dostupné z: <https://refresher.cz/149468-James-Cole-Zavedli-jsme-slovo-d-čka-v-ceskem-rapu-Nik-Tendo-me-inspiroval>. [cit. 2024-02-09].

HRUBCOVÁ, Lucie. *Slam poetry: komparativní studie scén v České republice a Německu*. Plzeň. 2018. diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/32495/1/Hrubcova_Lucie_DP.pdf [cit. 2024-02-09].

MACA, Tomáš. *James Cole: Machismus patří k polohám chlapství. U raperů je to opičí rituální tanec*. Online. 2022. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/james-cole-machismus-patri-k-poloham-chlapstvi-u-raperu-je-t-r~00068aa4778d11ec8a900cc47ab5f122/>. [cit. 2024-02-25].

HOUSKA, Filip a STRAKATÝ, Čestmír. *Se Supercrooo jsme změnilí zajeté pořádky. Z českého rapu teď ale cítím prázdno, říká James Cole*. Online. 2022. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/james-cole-machismus-patri-k-poloham-chlapstvi-u-raperu-je-t-r~00068aa4778d11ec8a900cc47ab5f122/>. [cit. 2024-02-09].

<https://jamescole.eu/bio/> [cit. 2024-04-09].

PHATBEATZ. *K.O.Kru: Kam vede jejich vypálená cesta?* Online. Dostupné z: <https://www.phatbeatz.cz/k-o-kru-kam-vede-jejich-vyp-len-cesta>. [cit. 2024-02-09].

NOVÁK, Petr. *50 nejlepších českých alb: Debut dvojice Supercrooo přepsal pravidla českého hip-hopu*. Online. Dostupné z: <https://www.expresfm.cz/hudba/50-nejlepsich-ceskych-alb-debut-dvojice-supercrooo-prepsal-pravidla-ceskeho-hip-hopu/>. [cit. 2024-02-09].

- HAVLÍK, Antonín. *Připomeň si Supercrooo v 16 let starém rozhovoru: Vydáváme album Toxic Funk, je to smršť šílených a peprných obrazů*. Online. Dostupné z: <https://refresher.cz/79954-Pripomen-si-Supercrooo-v-16-let-starem-rozhovoru-Vydavame-album-Toxic-Funk-je-to-smrst-silenych-a-peprnych-obrazu>. [cit. 2024-02-09].
- HAVLÍK, Antonín. *Připomeň si Supercrooo v 16 let starém rozhovoru: Vydáváme album Toxic Funk, je to smršť šílených a peprných obrazů*. Online. Dostupné z: <https://refresher.cz/79954-Pripomen-si-Supercrooo-v-16-let-starem-rozhovoru-Vydavame-album-Toxic-Funk-je-to-smrst-silenych-a-peprnych-obrazu>. [cit. 2024-05-19].
- BIGGBOSS. *James Cole je Kapitán láska (2009)*. Online. Dostupné z: <https://shop.biggboss.cz/products/james-cole-je-kapitan-laska>. [cit. 2024-05-16].
- IDNES.CZ. *Kapitán Láska on-line: Chtěl bych desku s Mejlou Hlavsou, kdyby žil*. Online. 2010. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/hudba/kapitan-laska-on-line-chtel-bych-desku-s-mejlou-hlavsou-kdyby-zil.A100317_105242_hudba_jaz. [cit. 2024-04-28].
- IDNES.CZ. *Kapitán Láska: chci rozsevat genetický materiál*. Online. 2009. Dostupné z: https://www.idnes.cz/xman/rozhovory/kapitan-laska-chci-rozsevat-geneticky-material.A091014_172459_xman-styl_fro. [cit. 2024-05-20].
- KANALLASKY. 2010. James Cole uvádí - Halucinace ze III. patra - I. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZyMhjK6rRpY>
- KANALLASKY. 2010. James Cole uvádí - Halucinace ze III. patra - II. [cit. 2024-06-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FUsLolaRr2A>
- HRDIA. *James Cole servíruje nikdy nevydané album z roku 2011 John Vegabomb*. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.hiphopstage.cz/james-cole-serviruje-nikdy-nevydane-album-z-roku-2011-john-vegabomb/>. [cit. 2024-05-20].
- REDAKCE. *James Cole: Točím svoji nejtvrďší a nejšílenější desku, hostuje na ní Kato*. Online. 2011. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/11651-james-cole-tocim-svoji-nejtvrdsi-a-nejsilenejsi-desku-hostuje-na-ni-kato>. [cit. 2024-05-25].
- OGO. *Měl jsem pocit, že páchám komerční sebevraždu, říká James Cole o nové desce*. Online. 2013. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/mel-jsem-pocit-ze-pacham-komercni-sebevrazdu-rika-james-cole-o-nove-desce.A131004_101440_In_domov_ogo. [cit. 2024-04-15].

HUBERT. *James Cole: Nemám potřebu sa prispôsobovať*. Online. 2013. Dostupné z: <https://www.artattack.sk/01/james-cole-nemam-potrebu-sa-prisposobovat/>. [cit. 2024-04-15].

HAVLÍK, Antonín. *Nevážil jsem si života, chtěl si ho vzít, svěřuje se James Cole v nové skladbě Manuál. Poslechni si celé album Stanley Kuffenheim*. Online. 2018. Dostupné z: <https://refresher.cz/54355-Nevazil-jsem-si-zivota-chtel-si-ho-vzit-sveruje-se-James-Cole-v-nove-skladbe-Manual-Poslechni-si-cele-album-Stanley-Kuffenheim>. [cit. 2024-04-15].

JAMES COLE official channel. 2017. James Cole - PROMĚNA VĚDOMÍ. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=8c7OyF0dQ4E>

MIM. *Release desky Stanley Kuffenheim už dnes!*. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.koule.cz/novinky/release-desky-stanley-kuffenheim-uz-dnes/>. [cit. 2024-03-25].

Real Talk, 2020, James Cole - „Český rap je k*nda, co smrdí jako tuňák“, YouTube video. [cit. 2024-04-18]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0gOnc7eH9M&t=1287s>.

HRDIA. „Většina současných mcs jsou podlézavci, Okamura mcs“ říká Stanley Kuffenheim aka James Cole v novém rozhovoru. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.hiphopstage.cz/vetsina-soucasnych-mcs-jsou-podlezavci-okamura-mcs-rika-stanley-kuffenheim-aka-james-cole-v-novem-rozhovoru/>. [cit. 2024-03-27].